

NIEUWSBRIEF

Caro en Max Euwe in Zuid-Afrika 1954

nummer 75

november 2010

Geopend:
dinsdag tot en met
vrijdag en de
eerste zaterdag
van de maand van
12.00-16.00 uur

MAX EUWE CENTRUM

Max Euweplein 30A · 1017 MB Amsterdam
020-625 7017 euwemec@xs4all.nl www.maxeuwe.nl
Postbus 11513 · 1001 GM Amsterdam

BESTUUR EN MEDEWERKERS

(vacant), voorzitter
C. Visser, vice-voorzitter
H. van Hengel, secretaris
A. Riemens, penningmeester
J. van den Berg
H. Böhm
M. Stam
G. Valk

Algemeen adviseur: H. Ree
Adviseur topschaak: J. Timman
Adviseur public relations: Y. Nagel-Seirawan
Adviseur wetenschap: H. van den Herik
Bibliothecaris: L. Zevedei
Donateuradministrateur: M. Steunebrink en
G. Hageman
Eindredactie nieuwsbrief: G. Visser
Financieel administrateur: A. Bezemer
Foto's: Bas Beekhuizen, René Olthoff, medewerkers MEC, privéarchief familie Euwe
Manager en redacteur nieuwsbrief: E. Sibbing
Schaaktechnisch medewerker: E. Straat
Vrijwilligers: L. van den Berg, R. Hillebrandt, C. Koster, R. Nep en C. ten Woude
Webmaster: A. Warnica

VAN HET BESTUUR

Bijdrage van Fred Teeven, ex-voorzitter van het MEC

Beste schaakvrienden,

Als u dit leest ben ik afgetreden als voorzitter van het Max Euwe Centrum. Mijn voorzitterschap heeft helaas maar even mogen duren en dat is jammer want het Max Euwe Centrum is, onder leiding van Eddy Sibbing, momenteel een bloeiende en actieve organisatie met enthousiaste medewerkers. De reden van mijn plotselinge vertrek als voorzitter is gelegen in het feit dat ik ben benoemd als staatssecretaris van het ministerie van Veiligheid en Justitie. En aangezien ik alle betaalde- en onbetaalde nevenfuncties moet neerleggen, heeft ook het voorzitterschap van het MEC eraan moeten geloven, dit tot mijn grote spijt. Temeer, omdat ik de liefde voor het schaken weer hervonden

had, juist in het jaar dat Euwe driekwart eeuw geleden wereldkampioen werd. Er staan veel activiteiten op stapel. Noteer in ieder geval de datum 18 december in uw agenda, want dan geeft wereldkampioen Anand als gast van het MEC een lezing en een simultaan op het Max Euweplein in Amsterdam.

Rest mij u veel schaakplezier en leesplezier te wensen.

Hartelijke groet, Fred Teeven

(Het MEC hoopt zo spoedig mogelijk de opvolger van Fred bekend te kunnen maken)

Op 14 juli 2010 is Henk Wille op 83-jarige leeftijd overleden. Wille was in 1982 een van de oprichters van het de Stichting Max Euwe Centrum. Samen met de heren Wijnands, Dijk, Diepstraten, Ten Have en Goldschmeding en Ineke Bakker zorgde Wille ervoor dat in 1986 het Max Euwe Centrum geopend werd aan de Paleisstraat te Amsterdam. Henk Wille was van 1982 tot voorjaar 1989 voorzitter van het MEC. Zijn verdiensten voor het MEC zijn bijzonder groot geweest.

Naast zijn inspanningen voor het Max Euwe Centrum was Wille 28 jaar bestuurslid van de KNSB, waarvan 14 jaar als voorzitter. In 1986 werd hij benoemd tot erelid van de KNSB en in 1988 tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau.

Wij wensen zijn familie sterkte bij het verlies van deze uiterst actieve en aimabele schaakbestuurder.

EUWE WERELDKAMPIOEN 1935

In deze nieuwsbrief extra veel aandacht voor het feit dat Max Euwe op 15 december 1935, dit jaar 75 jaar geleden, wereldkampioen werd.

MAX EUWE (1901-1981)

Een bijdrage van Hans Ree

Het was altijd een avontuur om met Max Euwe in de auto te zitten. Zijn vrouw zat dan achter het stuur en ze reed op volle snelheid met soevereine onverschilligheid voor de verkeersregels. Het beviel me wel en Euwe vond het ook prettig, want zo kwam hij snel thuis van de ontelbare simultaanséances en lezingen die hij zijn leven lang gaf, tot kort voor zijn dood in 1981, 80 jaar oud en geveld in de kracht van zijn

leven.

Hij had geen rijbewijs meer en het zou niet bij hem opkomen om kritiek te hebben op een vermetele, maar ervaren rijder. Maar anderen waren vaak bezorgd als mevrouw Euwe veel harder over de snelweg reed dan was toegestaan of in de stad nonchalant het trottoir in haar parcours betrok. Ze was aanhanger van Christian Science en overtuigd dat ongelukken iemand met een zuivere geest niet konden overkomen. Max deelde die overtuiging niet, maar wel haar

onverschilligheid tegenover gevaar. Toen de schaakorganisator Berry Withuis hem eens thuis bracht na een simultaan in de provincie en in Amsterdam voor een rood licht stopte, werd hij vriendelijk maar beslist terecht gewezen: 'Maar mijnheer Withuis, ik zag geen verkeer komen, we hadden dit kruispunt toch makkelijk kunnen nemen, dus waarom stopte u dan?'

Hij had avontuurlijke trekjes, deze onvermoeibare reiziger die in zijn jonge jaren gebokst had en kleine vliegtuigjes kon besturen. Eén keer vertelde hij me in de auto dat hij in zijn jonge jaren altijd van zijn huis naar de schaakclub wandelde, en ook weer terug. Het was een lange wandeling, maar, zei Euwe, 'gelukkig had ik altijd een pistool bij me.'

Ik kon mijn oren niet geloven. 'U, mijnheer Euwe, toonbeeld van fatsoen en correctheid, U met een pistool?' Dat zei ik overigens niet, ik was met stomheid geslagen. Mevrouw Euwe aan het stuur zei ook niets, maar ze gaf beslist geen teken van verbazing.

Wat een opmerkelijk oud echtpaar, dacht ik. Een voormalige pistoolheld en een bijna maniaakal roekeloze rijder, zulke dingen las je niet in de kranten.

In de vaak bohémienachtige schaakwereld was Euwe, met zijn gezin, zijn solide en gerespecteerde maatschappelijke functies en zijn gretige bereidheid om van de vroege ochtend tot de late avond hard te werken, de antibohémien bij uitstek, maar hij verkoos altijd het gezelschap van bohémiens zoals Carel van den Berg, Hein Donner, Tabe Bas en later de jonge Jan Timman boven dat van de nette ploeters.

We kenden elkaar ongeveer twintig jaar, maar ik heb hem nooit Max genoemd, altijd mijnheer Euwe. Donner ontliep de moeilijke keuze tussen het voor hem te familiale Max en het te formele mijnheer Euwe door hem altijd aan te spreken als 'grand maître'. Mevrouw Euwe noemde hij vaak de grand maîtresse.

Een jongere generatie dan de mijne had geen problemen meer met de aanspreekvorm. John van der Wiel, die met Euwe in het team van de schaakclub Volmac-Rotterdam speelde, noemde hem ondanks het leeftijdsverschil van bijna 60 jaar altijd gewoon Max en was er van overtuigd dat Euwe dat het prettigst vond.

Wat Willem de Zwijger voor Nederland is, is Euwe voor de Nederlandse schaakwereld; de Vader des Vaderlands. Het bloeiende schaakleven dat we hier sinds de jaren '30 hebben, danken we aan hem. Hij is een monument en het bezwaar van een monument is dat de mens van vlees en bloed daardoor uit zicht kan raken. Een voorbeeld van monumentenzorg is een passage in de biografie van Alexander Münnhoff over Euwe, die in 1976 in het Nederlands verscheen en enigszins uitgebreid in 2001 in het Engels.

Het gaat over het toernooi in Hastings van 1934/1935, dat met Euwe, Flohr, Botwinnik en Capablanca zeer sterk bezet was. Het zou gewonnen worden door Euwe, Flohr en de Engelsman George Thomas, die tot ieders verrassing zelfs een tijd op weg leek naar een ongedeelde eerste plaats.

In de laatste ronde verloor Thomas, Flohr won en Euwe was nog in hard gevecht met de relatief zwakke Engelse speler Norman. Als Euwe die partij won zou hij het toernooi in zijn eentje winnen en hij stond duidelijk beter. Münnhoff schreef: 'Maar Norman liet zich in die laatste ronde niet onder de voet lopen, kwam weliswaar slechter te staan, maar redenen om direct op te geven waren niet voorhanden. Inmiddels was de strijd op alle overige borden beëindigd en liepen de organisatoren, die hun slotbanket in de knel zagen komen, nerveus zijdelingse blikken op het bord van Euwe en Norman werpend in de verlaten toernooizaal rond.'

Euwe, die deze wat ongelukkige toestand door had, besloot de geplaagde officials hun zin te geven en bood Norman, die ook niet veel anders van plan was dan zo lang mogelijk door- spelen tegen de storm in, remise aan, wat de Engelsman natuurlijk gaarne accepteerde.' Euwe werd toen in Hastings publiekelijk bedankt voor zijn genereuze geste en ook Münnighoff vond het prachtig en schreef: 'Onnodig te zeggen dat Euwe door zijn rid- derlijke gebaar zijn extra klasse in dit toernooi wel op een heel bijzondere manier onderstreept had; dat hij administratief tenslotte nog twee anderen naast zich moest dulden op de eerste plaats werd terecht beschouwd als een formele zaak, als was iedereen het er wel over eens dat Thomas het succes van zijn leven zeker ver- diende, al had hij het dan ook uiteindelijk aan Euwe's lankmoedigheid te danken.' Ridderlijkheid, lankmoedigheid. Mijn hart draaide om toen ik het las. Kon dat waar zijn? Een schaker die de kans liet lopen om een toer- nooi met mensen als Botwinnik, Capablanca en Flohr ongedeeld te winnen, alleen maar omdat het eten klaar stond? Het mocht misschien rid- derlijk zijn, maar het zou ook een belediging van het schaken zijn. 'Ga toch terug naar je wis- kundelessen op de middelbare meisjesschool, abjecte amateur' hadden de andere deelnemers in Hastings met recht kunnen zeggen als Euwe echt die onuitstaanbare ridderlijkheid had ver- toond.

Maar zo was het niet. Als je de partij Norman- Euwe naspeelt, zie je dat Euwe wel beter stond, maar 25 zetten lang had geprobeerd om er iets van te maken zonder een stap verder te komen. Hij had remise gegeven, niet omdat het eten van het slotbanket koud dreigde te worden, maar om de enige goede reden: hij zag geen reële kans meer om te winnen.

Door de Amerikaanse grootmeester Reuben Fine is Euwe een efficiënte mensenetende

tijger genoemd. Op foto's zie je hem altijd diep over het bord gebogen met de handen aan zijn hoofd, heel anders dan bijvoorbeeld Capablanca, die in voorname distantie met rechte rug het bord van een afstandje bekeek. Omdat het geen kleurenfoto's waren zie je niet dat de oren van Euwe rood werden als de partij slecht voor hem stond. Hij zou er niet aan den- ken om een partij die hij kon winnen remise te geven voor een etentje.

Münnighoff deed aan mythevorming, maar eerlijk gezegd was hij op het slechte pad gebracht door Euwe, die zelf een artikel had geschreven waarin hij dat slotbanket noemde als de reden voor zijn remiseenbod. Kennelijk wilde Euwe toen liever een karika- turale sportieve Engelse gentleman lijken dan de felle schaker die hij was, zoals hij ook later in zijn leven zou doen, bijvoorbeeld toen hij in een interview zei dat hij zijn benoeming tot hoogleraar in de informatica als de mooiste dag van zijn leven beschouwde.

Afschuwelijk. Hoeveel hoogleraren informatica zijn er niet in de wereld en hoe weinig schaak- wereldkampioenen. Ik denk dat schaken voor Euwe zijn lust en zijn leven was, maar hij deed altijd alsof hij het er maar een beetje bij deed, naast zijn respectabele maatschappelijke activi- teiten.

Zo werkte hij er zelf aan mee dat hij als schaker onderschat is.

Toen Euwe in 1935 wereldkampioen werd door Aljechin in een lange tweekamp van 30 partijen te verslaan, stond Nederland op zijn kop. Er werd bijvoorbeeld een Euwe-mars gecomponeerd door Pierre Palla en Lajos Kovacs, die door draaiorgels op kermissen en jaarmarkten werd gespeeld. De curieuze tekst schrijf ik hier op uit het hoofd, dus misschien is er een woordje verkeerd.

Wekenlang te schaken tegen zulk een kampioen,
is dat wat, is dat wat.
Altijd maar te piekeren wat of hij nu weer zal
doen,
is dat wat, is dat wat.
Nou dan heb je een stel hersens als voorheen
Pythagoras,
maar om dan nog te bewijzen dat je hem de
baas steeds was.

(Refrein)

Als de doctor achter het schaakbord zit
speelt hij met wit
of zwart.
Aljechin pas maar goed op je zaken,
want dan gaat schaken hard om hard.
Dat is een Hollander waar een kop op zit,
steeds fris en fit, ja ja.
En doctor Euwe heeft gewonnen,
hiep hiep hoera, hiep hiep hoera!

Na een tijd van spanning juicht het hele vaderland
'hij staat voor, hij staat voor!'
Tegen de beroemde Aljechin hield Euwe stand,
hij staat voor, hij staat voor!
En dan offert hij pionnen, soms een looper, een
kasteel,
maar Holland houdt zijn koningin
en dat doet ons zo veel.

En dan weer het refrein over de doctor die met
wit of met zwart speelt.
Mooie tijden. Maar tegelijk werd er geschreven
dat Aljechin alleen maar verloren had, omdat
hij teveel gedronken had, en toen Aljechin in
1937 zijn titel weer terugwon, waren er velen
die dat vanzelfsprekend vonden, omdat Euwe
tegen een nuchtere Aljechin nu eenmaal niet
opgewassen zou zijn.
Ik denk er anders over en ben daarmee in het

Hans Ree als commentator tijdens Max Euwe Matches

goede gezelschap van Jan Timman en Gari Kasparov. Als je de schaakcarrières van Euwe en Aljechin vergelijkt kan er geen twijfel over bestaan dat Aljechin de grotere schaker was. Maar in 1935 speelde Euwe beter dan Aljechin en in de toernooien tussen 1935 en 1937 waaraan ze beiden meededen was hij ook beter. Voor de revanche-match van 1937 was Euwe er van overtuigd dat hij Aljechin nog een keer kon verslaan, en hij had er ook goede redenen toe. Het ging heel anders, Aljechin won met groot verschil.
Toen kwam een jaar later het AVRO-toernooi, waaraan de acht sterkste spelers ter wereld meededen. Een nieuwe generatie kwam er aan. Paul

Keres en Reuben Fine wonnen het toernooi, Botwinnik werd derde en Euwe deelde met Aljechin en Reshevsky de vierde plaats, boven Capablanca en Flohr. Waarschijnlijk waren de jongeren zoals Keres, Fine en Botwinnik toen inderdaad sterker dan Euwe.

Maar hoe ver de onderschatting van Euwe nog steeds gaat, kun je zien aan een dvd die in 2009 werd uitgebracht door de firma Chessbase, *Facing the World Champions*, verteld door Vlastimil Hort.

Over het AVRO-toernooi van 1938 zegt Hort dat Euwe daar laatste werd. In werkelijkheid werd Salo Flohr laatste, een Tsjech, net als Hort. Het was misschien een daad van patriottisme dat Hort zijn landgenoot in zijn verhaal de laatste plaats bespaarde, maar er moet in zijn hoofd ook het idee hebben rondgespookt dat Euwe iemand was die laatste behoorde te worden.

Groningen 1946 was het eerste grote toernooi na de Tweede Wereldoorlog.

De Amerikanen Fine en Reshevsky deden niet mee en ook Keres niet. Doordat Estland veroverd was door de Sovjet-Unie was hij sovjetburger geworden en tot zijn grote woede werd hij niet naar Groningen afgevaardigd.

Voor de Sovjet-Unie speelden Botwinnik, Smyslov, Boleslavsky, Flohr en Kotov. Ook Flohr was een recente sovjetburger, maar bij hem was het vrijwillig geweest; hij was de nazi's ontvlucht. Euwe, Najdorf en Szabo waren de sterksten van de rest van de wereld.

De strijd om de eerste plaats werd een race tussen Botwinnik en Euwe en aan het begin van de laatste ronde stond Botwinnik een half punt voor.

Er gebeurden in die laatste ronde sensationele dingen. Smyslov forceerde remise in een stelling waarin hij zijn tegenstander tot onmiddellijke overgave had kunnen dwingen, maar dat had geen grote invloed op de eindstand, want

Smyslov zou in ieder geval derde worden, wat hij ook deed in de laatste ronde.

Miguel Najdorf, die wit had tegen Botwinnik, pochte al na negen zetten dat hij strategisch gewonnen stond en alleen nog maar grove fouten moest vermijden om het punt binnen te halen. Echt Najdorf en sterk overdreven, maar hij maakte zijn belofte waar en stond volgens het toernooiboek al duidelijk gewonnen toen er tussen Kotov en Euwe een dode remisestelling op het bord stond. Het zag er naar uit dat Botwinnik en Euwe het toernooi samen zouden winnen, maar toen dacht Euwe dat hij toch nog op winst kon spelen en blunderde hij pardoos een stuk weg.

Het is misschien loze speculatie, maar je kunt je afvragen wat er een jaar later in 1947 gebeurde zou zijn als Euwe die blunder niet had gemaakt. De dood van Aljechin in 1946 had de FIDE de gelegenheid gegeven om de macht in de schaakwereld over te nemen. Er kwam in 1947 een congres in Den Haag om de troonopvolging te bespreken. Daar was er een tijd sprake van dat de wereldkampioenstitel terug naar Euwe zou gaan, de enige nog levende oud-wereldkampioen, maar tenslotte werd er toch besloten dat er in 1948 een zeskamp zou worden gespeeld. Euwe schijnt eens opgemerkt te hebben dat hij op dat congres één dag lang weer wereldkampioen was geweest. Maar wat als hij Groningen gewonnen had, desnoods samen met Botwinnik? Dan zouden de argumenten om hem tijdelijk weer wereldkampioen te maken veel sterker zijn geweest. De eerlijkheid gebied om te erkennen dat een daarop volgende tweekamp tegen Botwinnik vrijwel zeker door de Rus gewonnen zou zijn.

De zeskamp waartoe besloten was, te spelen in Den Haag en Moskou in 1948, werd een vijfkamp doordat Reuben Fine liever voor psychiater leerde. Het werd een triomf voor Botwinnik en een catastrofe voor Euwe, die daarna zijn

wereldkampioensaspiraties opgaf. Toch wilde hij in 1950 nog aan het kandidatentoernooi in Boedapest meedoen, maar de wethouder van onderwijs van Amsterdam gaf hem geen vrij van de school waar Euwe wiskundeleraar was. De Hongaren boden Euwe een voor die tijd fabelachtig honorarium, maar hij ging niet.

Er was toen overigens nog iemand die niet naar Boedapest mocht, de Amerikaan Sammy Reshevsky, de enige man voor wie de leiders van de sovjetschaakbond beducht waren. Reshevsky kreeg geen toestemming van het State Department om naar Boedapest te gaan, omdat het communistisch was. Zo werd de westerse topschakers door de overheid een spaak in het wiel gestoken, in schrille tegenstelling met de steun die de schakers in het Oostblok kregen. In 1953 deed Euwe wel mee aan het kandidatentoernooi in Zwitserland, de laatste keer dat hij in een kwalificatiewedstrijd om het wereldkampioenschap speelde. Hij won een paar prachtige partijen, maar de 30 ronden die dit monstertoernooi telde waren te veel voor een man van 52 en hij eindigde als voorlaatste van de 15 deelnemers.

In 2001 werd ik de trotse drager van de Euwering. Die ring was ingesteld door de Gasunie en Euwe zelf werd begin 1977 de eerste ringdrager. Het was de bedoeling dat hij de ring vijf jaar later aan een verdienstelijke Nederlandse schaker door zou geven, maar voor die tijd stierf hij.

Latere ringdraggers hebben wel zelf hun opvolger aangewezen en ik kreeg hem van Hans Böhm. Die had de ring bij ieder schaakevenement waar hij kwam altijd gedragen, als een eerbetoon aan Euwe, maar ik deed dat later niet. De ring - in feite een replica van het origineel dat in een geheime kluis wordt bewaard - was te groot voor me, hij zou ongemerkt van mijn vingers glijden.

Op de bijeenkomst bij de Gasunie waar ik de ring ontving, hield ik een praatje waarop ik me had voorbereid door weer eens een paar boeken van en over Euwe door te nemen.

Bent Larsen heeft eens gezegd dat als je een bepaald niveau hebt bereikt, de leerboeken van Euwe uit leugens lijken te bestaan. Een hard en mijns inziens onrechtvaardig oordeel. Het is waar dat Euwe in zijn leerboeken de zaken vaak simpeler en rechtlijniiger voorstelt dan ze zijn, maar het is ook waar dat die boeken velen hebben geholpen om een niveau te bereiken waarop ze dat zelf in kunnen zien. Een leerboek is vaak, in de woorden van Wittgensteins *Tractatus*, een ladder die je weggooit nadat je er opgeklommen bent.

Bovendien was Euwe niet alleen de schrijver van leerboeken voor nog niet zo ver gevorderde schakers, hij schreef ook klassieke toernooiboeken, zoals over Den Haag-Moskou 1948 en Zürich-Neuhausen 1953.

Een van de boeken die ik toen weer doorkeek was dat van Euwe en Timman over de match tussen Fischer en Spassky in 1972. Het is misschien het beste boek over die match, wat ook zal komen doordat Jan Timman ruim de tijd nam voor zijn partijanalyses. Andere schrijvers over die match waren er snel bij geweest, om nog de profiteren van de schaakkoorts die bijna wereldwijd was uitgebroken.

Timman deed het schaaktechnische deel en Euwe, die toen FIDE-president was, schreef over wat er aan de match vooraf was gegaan.

We zien hoe Euwe in moeizame en maandenlange onderhandelingen met de Amerikanen en de Russen bijna op zijn hoofd ging staan om een eerlijke gang van zaken te verzekeren waarbij niemand tekort kwam. Hij was onpartijdig, altijd redelijk en geheel in dienst van het algemeen schaakbelang. Als je aan de tegenwoordige toestand van de FIDE denkt, barst je bijna in huilen uit.

Een ander boek, Dr. Max Euwe, *Keuze uit zijn beste partijen*, heeft een hoofdstuk waarin vrienden anekdotes over hem vertellen.

Vriend W.J. Mühling herinnert zich een bezoek aan het Krugerpark in Zuid-Afrika. Vanuit hun auto zagen ze een geitje dat door negen leeuwen werd achtervolgd. De verontwaardigde Euwe deed de deur van de auto open en stapte naar buiten, duidelijk van plan om de leeuwen duidelijk te maken dat dit geen manier was. Nog net op tijd trok de chauffeur Euwe weer naar binnen, maar de leeuwen waren blijkbaar afgeleid en lieten hun prooi ontsnappen.

Kon dit verhaal waar zijn? Euwe is Euwe, maar een leeuw is een leeuw, zeker als het er negen zijn. Ik geloofde er niets van.

Maar toen herinnerde ik me een ander verhaal, dat door Euwe zelf verteld was aan zijn biograaf Alexander Münninghoff. Het speelde aan het eind van de oorlogsjaren. Euwe: 'Ik herinner mij, dat een Duitse soldaat er eens met mijn fiets vandoor wilde gaan. Hij had hem al beet en wilde er kennelijk mee weggrijden. Ik heb hem toen gezegd dat hij mijn fiets moest laten staan. Enfin, er ontstond een discussie, en hij liet zo'n beetje dreigend zijn geweer zien. Tenslotte wilde hij, dat ik meeging naar de Kommandatur. Dat vertikte ik. Ik zei: Schiet dan maar, en stapte op.'

Als dit verhaal waar is, en daar twijfel ik niet aan, is dat verhaal over die leeuwen misschien ook wel waar.

Dat Euwe niet bang was, blijkt in ieder geval uit een artikel van Robert van Amerongen. Die was tijdens de oorlog de leider van een verzetsgroepje dat voedsel bijeenbracht voor onderduikers. Karel en Gerard van het Reve waren ook bij dat groepje betrokken. In *De Avonden* is de figuur Viktor Poort gebaseerd op Robert van Amerongen.

Doordat Karel in die tijd Russische les gaf aan Euwe, kwam Van Amerongen met hem in

Euwe als directeur van Van Amerongen

contact, wat buitengewoon nuttig was voor de groep.

Met briljant strategisch inzicht had Euwe zijn leraarsbaan tijdelijk opgegeven om op te treden als directeur van het levensmiddelenbedrijf Van Amerongen - geen familie van Robert - waarvoor hij de groep van voedsel kon voorzien.

In een hoofdstuk in het *liber amicorum Uren met Karel van het Reve* schrijft Van Amerongen over Euwe: 'Hij was namelijk ook grossier en kon daarom de via knokploegen verkregen zogenaamde grossierscoupures (een soort grote verzamelbonnen van door klanten bij de kruidenier ingeleverde gewone voedselbonnen) omzetten in natura. Hij toonde daartoe grote bereidheid, zeker toen gebleken was dat wij ook wel wat voor hem konden doen. In zijn grote huis in de Johannes Verhulststraat waren vrijwel altijd onderduikers, onder wie Lodewijk

Prins, die (betere) papieren nodig hadden. Daar konden wij voor zorgen.'

Ergens anders, ik weet niet meer waar, noemde Van Amerongen Euwe een wonderlijke combinatie van afstandelijkheid en roekeloosheid.

In mei 1981 vierde Euwe zijn 80ste verjaardag met een receptie in het Carlton hotel in Amsterdam. Hij zag er goed uit, energiek en lachend, we dachten dat hij wel honderd zou worden in goede gezondheid en met onverminderde werklust.

Later dat jaar ging hij op uitnodiging van de koning een week naar Jordanië. Als gezelschapsheer had hij Hein Donner meegenomen. Ze speelden een paar simultaans, Euwe gaf een lezing over schaakcomputers en ze speelden een partij tegen elkaar.

Donner schreef later in *Schaakbulletin*: 'We moeten er van tevoren wel even over praten, Hein,' zei hij voorzichtig, want tot het laatst verloor hij uiterst ongaarne een partij schaak, maar ik kon hem slechts antwoorden: 'Ach, gij goede en grote, ook al zou ik willen, ik zou niet eens meer kunnen winnen tegen u.'

Er waren veel etentjes en een keer werden ze onthaald door de bedoeïenen in de woestijn, waar ze volgens Donner de ogen van het schaap, de oren van de kameel en de ballen van de klipdas te eten kregen. Donner vond het lekker, maar Euwe kon geen hap door zijn keel krijgen, zelfs niet als ontblote vrouwen het onder vrolijk gekir in de mond wilden proppen.

Donner schreef: 'Ik vond die weigerachtigheid nogal gewaagd, want je weet maar nooit of je niet ineens een mes in de rug kunt krijgen, omdat je de koran hebt beledigd of zo, maar dat

bleek toch mijn aangeboren xenofobie te zijn, want het aanzien van de grand maître werd er alleen maar door verhoogd.'

Donner was onder de indruk van de onvermoeibaarheid waarmee Euwe zich urenlang langs archeologische opgravingen liet zeulen of aanwezig bleef bij een braspartij tot in de vroege ochtend bij de koning thuis. Ook hij dacht toen dat Euwe wel honderd zou worden.

In november van dat jaar ging Euwe naar Israël, waar hij een hartaanval kreeg. Hij ging na een paar dagen terug naar Nederland, waar hij gewoontegetrouw meteen weer aan het werk wilde, maar opgenomen moest voor een zware hartoperatie.

Hij stierf op 26 november. In zijn boek *The Reliable Past* schrijft Genna Sosonko dat Euwe voor de operatie had gezegd: 'Mijn grootste wens nu is onder een appelboom zitten en niets doen. Niets; gewoon onder een appelboom zitten...'

Aan alle grote daden waarvoor Euwe in zijn leven geëerd is, kan nog iets toegevoegd worden: als iemand hulp nodig had en een beroep op Euwe deed, was dat nooit vergeefs.

Het bovenstaande artikel is afkomstig uit de nieuwe bundel met schaakverhalen van Hans Ree "Mijn schaken". Tijdens de Euweborrel in mei overhandigde Ree het eerste exemplaar aan Jan Timman. Het boek (ISBN 978-90-450-1527-9) is 320 pagina's dik en kost € 22,90. Zie ook de rubriek *Boeken en recente aanwinsten* voor een recensie.

Op reis onder de Nederlandse vlag: van het Nederlands Kampioenschap tot aan de Olympiade

Een bijdrage van Anish Giri

Het is al meer dan een jaar geleden dat ik in 2009 het Nederlands kampioenschap won. Die overwinning was absoluut een belangrijke stap voor mij en ik was er ook erg trots op, ook al was het zeker niet één van de sterkste Nederlandse kampioenschappen. Na dit succes wist ik op één of nadere manier een goede reeks toernooien neer te zetten. Luttele dagen na het kampioenschap ging ik met mijn voormalig team HMC Calder uit Den Bosch naar het Europees Club Kampioenschap. In dit toernooi waren we een typisch toeristenteam, ons doel was dan ook om ons een goed te vermaken en om ons best te doen. Naast dat we deze twee doelen waarmaakten, was ik ook blij dat ik een redelijke score maakte op het tweede bord. Na dit toernooi stond ik weer voor een zware test in Hoogeveen waar ik tegen drie sterke spelers moest aantreden: Vasily Ivanchuk (één van de creatiefste en onvoorspelbaarste topspelers, die trouwens een paar dagen terug de eerste bordprijs tijdens de Olympiade won), Judith Polgar (legendarisch in de schaakwereld, de sterkste speelster ooit, die behoorde en nog steeds behoort tot de wereldtop bij de mannen) en Sergei Tiviakov (de hoogst geredede Nederlandse speler op de januari lijst, die de kans had om de terechtheid van mijn Nederlandse kampioenstitel in twijfel te trekken). Ik wist te slagen voor de test door alle partijen remise te maken. Opmerkelijk genoeg bleek Tiviakov aan het einde toernooiwinnaar, zijn winstpartij (tegen Polgar - red.) bleef de enige in het toernooi. Dit solide resultaat was

absoluut een opsteker voor mijn zelfvertrouwen en ik beschouwde het als een bevestiging van mijn titel.

Vervolgens, nadat ik een klein toernooi en een paar teamwedstrijden (gelukkig zijn die er altijd, zodat je niet vergeet hoe de stukken in je handen voelen) had gespeeld, stond ik opnieuw voor een uitdaging: Corus B. Ik was erg dankbaar voor de uitnodiging voor de B-groep (vorig jaar was het me niet gelukt om me te kwalificeren, ik was tweede geworden in de C-groep) en natuurlijk wilde ik bewijzen dat ik niet toevallig daar mocht spelen en was ik niet van plan een makkelijk slachtoffer te worden van alle favorieten. Maar er kwam veel meer uit dan ik had verwacht en eind januari had ik nog een succes geboekt. Opnieuw had ik zeker veel geluk gehad (ik begin nu te denken dat elke winnaar dat heeft), maar toch was ik trots op het resultaat (Anish won Corus-B met 9 uit 13 - red.) en was ik blij dat ik zo het jaar kon starten (hoewel ik als scholier denk dat een jaar in september begint...)

Anish Giri tijdens de Max Euwe Matches

Het volgende serieuze toernooi voor mij was het individueel Europees Kampioenschap. Men had misschien kunnen verwachten dat ik hier een goed resultaat zou neerzetten, maar het duurde lang voordat ik mij uit de immense menigte van spelers (het deelnemersaantal was zeer hoog) kon losmaken en bij de topborden kon komen. Net toen ik dat bereikt had werd ik verslagen door de Hongaarse topspeler Almasi, die toen in topvorm was: zijn rating passeerde de magische 2700 grens. Na dit enigszins teleurstellende toernooi, volgde een periode van 10 teamwedstrijden (in de Franse en Duitse competitie). Daarna kreeg ik van het Max Euwe Centrum de gelegenheid te spelen tegen de bekende Engelse topspeler Nigel Short. Ik moet zeggen dat ik behoorlijk slecht in vorm was en alleen met geluk kon ik de score gelijk houden: 2-2. Ik herstelde zeer succesvol van deze tweekamp door 4½ uit 5 te scoren in het Sigeman & Co toernooi in Malmö (Zweden). Daarna won mijn Franse team het Franse teamkampioenschap (dankzij de Nederlandse topGM Loek van Wely, die deze competitie als een beest speelde). Ik moet daarbij zeggen dat, hoewel ik erg blij was met onze overwinning mijn partij uit de laatste ronde erg teleurstellend was en dat ik erop gebrand was “wraak” te nemen hiervoor in het Nederlands kampioenschap dat volgde. Van te voren had ik gehoopt dat ik tot de favorieten zou horen in dit kampioenschap, samen met Jan Smeets en Loek van Wely. Het toernooi zelf werd voornamelijk een strijd tussen Jan en mij, omdat Loek verrassend genoeg uit vorm was. Maar juist toen hij net geen kans meer had om voor de zevende keer Nederlands kampioen te worden, wist Loek toch de eindstand te beïnvloeden door mij in de voorlaatste ronde te verslaan. Dientengevolge werd ik tweede achter Jan, die zo zijn titel heroverde. Ik was niet echt teleurgesteld met mijn tweede plek, omdat in tegenstelling tot de vorige editie dit toernooi

waarschijnlijk het sterkste kampioenschap ooit was.

Hierna reisde ik naar Biel om aan het Young Grandmasters toernooi deel te nemen. Ik speelde niet zo'n slecht toernooi, liet redelijk schaak zien, maar toch stond ik voor de laatste ronde nog maar op 50%. Daarbij blunderde ik in mijn laatste partij en was de uiteindelijke -1 score niet wat ik verwacht had.

Gelukkig had ik snel daarna de kans me te herstellen in het NH toernooi, het bekende toernooi waar vijf jonge opkomende talenten tegen vijf ervaren grootmeesters uitkomen (ik maakte een uitgebreid verslag van dit toernooi voor New In Chess). Ik speelde een geweldig toernooi tot de laatste twee rondes, want daarin gaf ik een duidelijke winst weg tegen Loek van Wely en een duidelijke remise tegen Peter Heine Nielsen. Zo moest ik de eerste plaats delen met Nakamura en verloor ik later de tiebreak. Het was jammer dat ik zo mijn laatste toernooi in mijn zomervakantie verspeelde, maar zo is het schaken, en ik maakte me al weer op voor mijn volgende toernooi.

Dat was de Olympiade in Khanty-Mansiysk. We hadden zeker een erg belovend team (Loek van Wely, Jan Smeets, Erwin L'Ami, ikzelf en Daniel Stellwagen), maar op één of andere manier lukte het ons niet ons te mengen in de strijd om de topplaatsen. Ik had een erg goed toernooi, bleef ongeslagen en won 5 van de 11 partijen (had ik niet mijn drie witpartijen verspeeld waarin ik gewonnen stond maar uiteindelijk remise maakte, dan was mijn resultaat zelfs nog beter geweest).

Inmiddels is het voor mij weer tijd om naar school te gaan en mij langzaam voor te bereiden op mijn volgende toernooien. De grootste uitdaging- Corus A in januari 2011 - ligt nog voor mij...

(vertaald door Arthur van de Oudeweetering)

EVEN NAAR SIBERIË

Een bijdrage van Max Euwe

De moderne transportmiddelen staan voor niets. Even naar Siberië, bijna tienduizend kilometer van huis. Het is voor de snel vliegende straalvliegtuigen een kwestie van een halve dag. Van Moskou naar Swerdlowsk, dat ligt op de grens van Europa en Azië, is een luchtsprong gedurende welke men nauwelijks kan opstijgen, dalen en een stevige maaltijd nuttigen. Van Swerdlowsk naar Novo-Sibirsk, dat al weer 2000 km verder oostelijk ligt en dan naar Irkoetsk, dat al gerekend wordt tot Oost-Siberië; het speelt zich alles in luttele uren af. Irkoetsk bevindt zich op de grens met de Sovjetrepubliek Mongolië, en wanneer men toch eenmaal op reis is, ligt het voor de hand dat men de hoofdstad Oelan Bator mede in zijn plannen betreft. Ziehier in korte trekken het schema van een simultaantournee, door mij gehouden in gezelschap en met medewerking van ex-wereldkampioen Botwinnik en mijn Haagse collega Mühring. De gehele tournee vond binnen twee weken zijn beslag. Drie dagen per stad en in die drie dagen werden simultaans gegeven - gewone seances en klokseances -, voordrachten gehouden, waarna bovendien nog tijd overbleef om iets te zien van de stad zelf en omgeving. Dat laatste was weliswaar niet de formele, maar wel de feitelijke aanleiding voor deze reis. Wat weten wij van Siberië en Mongolië? Siberië was in de tsarentijd een verbanningsoord voor politieke tegenstanders, maar tegenwoordig is Siberië een land met toekomst, vooral door zijn grote rijkdom aan delfstoffen en mineralen. Er wordt hard gewerkt aan de exploitatie van deze bodemschatten en het enthousiasme van de bevolking is opmerkelijk groot. Bovendien bevinden zich in de meeste grote steden van Siberië wetenschappelijke instituten op alle

vlnr: Botwinnik, Mühring en Euwe

gebied. Wij hadden de gelegenheid in Novo-Sibirsk een computercentrum te bezoeken, waar o.m. met moderne hulpmiddelen weervoorspellingen werden verricht. Zo mogelijk nog interessanter was ons bezoek aan een kernfysisch laboratorium, waar een uiteenzetting werd gegeven over de nieuwste theorieën omtrent materie en antimaterie.

Het is bij ons weinig bekend, dat een aantal grote steden in Siberië reeds meer dan één miljoen inwoners telt en dat het klimaat lang niet

zo slecht is als het woord “Siberische kou” zou doen vermoeden. Voorts is het natuurschoon er met kwistige hand verspreid.

Met zoveel ‘bijkomstige’ genietingen loopt men het gevaar het hoofddoel uit het oog te verliezen. En dat hoofddoel was schaken; kennismaking met de Siberische schakers, op de hoogte komen van het niveau, van de organisatie, van de verbindingen met het moederland en zo meer. Deze schaakvragen waren relatief het gemakkelijkst te beantwoorden.

De belangstelling voor het schaken en de capaciteiten van de spelers doen niet onder voor die in Rusland zelf. De organisatie is perfect. Alle spelers tot in de uithoeken van Siberië passen in de schema’s van de klassenindeling. Geregeld bestaat de mogelijkheid tot uitwisseling van spelers.

Dit laatste klinkt mooier dan het is. Van de Russische grootmeesters heeft alleen Flohr Siberië in zijn volle uitgestrektheid bereisd. Petrosjan, Averbach en anderen kwamen niet veel verder dan enkele duizenden kilometers landinwaarts. Het was voor de Siberische schaakgemeenschap een reden te meer om onze komst met vreugde te begroeten. De ontvangst was overal meer dan hartelijk en warm. Ook en vooral op het schaakbord. Het gelukte ons ternauwernood een gemiddelde score van 50 procent te handhaven. Een enkele keer bleven wij zelfs daaronder. Botwinnik moest in Irkoetsk tegen een sterk team met 12½-12½ genoegen nemen. Een klein voorbeeld van de kracht van de Russische schaakspelers moge blijken uit de onderstaande partij uit een klokseance.

Overgenomen uit *Het Vrije Volk*, september 1965

BIJ DR. EUWE THUIS....

Een bijdrage van Salo Landau

DE TELEFOON RINKELT MAAR.

GELUKWENSCHEN VAN LAND EN UIT ZEE.

Een wereldkampioen, die geen oogenblik zijn gemoedelijkheid verliest.

Amsterdam, 16 December 1935.

’t Is een glunder lachende wereldkampioen, wien we in de intieme omgeving van zijn woning in de Joh. Verhulststraat de hand drukken. De werkkamer staat vol bloemen. Op den lessenaar rijst, tusschen papieren en potlooden, een kleine heuvel van brieven en telegrammen op..... een schaakbord staat, met de stukken in slagorde opgesteld, in een hoekje weggedrukt.

Er wordt vandaag in den huize Euwe niet gespeeld of geanalyseerd.....

In de huiskamer, eveneens in een bloemenhof herschepen, zit de familie aan de lunch; schaakmeester Flohr en zijn echtgenoot zitten mede aan. De laatste ronde van den gigantischen strijd tusschen de twee hersengymnasten en de onverwachte, hoogelijk gewaardeerde, sportieve geste, waarmede gisteravond dr. Aljechin een einde aan de schier ondraaglijke spanning maakte, vormen het onderwerp van het gesprek. Nu en dan klinkt een heldere kinderlach.

– Wanneer hoorden uw kinderen het groote nieuws? vraagt de bezoeker.

„Vader hebt u gewonnen ?“

Dr. Euwe, wiens stoel aan den disch nog steeds leeg is, lacht geamuseerd. M’n oudste dochtertje was de eerste, die het nieuws vernam, zegt hij.

Nauwelijks was ze vanmorgen wakker en zag ze me of daar kwam de vraag: en vader, hebt u gewonnen?

Dan rinkelt de telefoon; wellicht voor de honderdste maal sinds, den vroegen ochtend. Dr. Euwe praat in het apparaat, dankt voor een nieuwen gelukwensch, maakt afspraken, geeft antwoord op tal van vragen, die hem aan den anderen kant van de lijn gesteld worden en werkt een gansche serie gesprekken af met de gemoedelijkheid van den zeldzamen mensch, die zijn zenuwen – wereldberoemdheid en wat daaraan vastzit ten spijt – ten volle in bedwang heeft.

Dan laat de telefoon hem een oogenblik met rust en heeft bij weer even tijd voor den bezoeker, die zich min of meer als een indringer voelt, maar, nu hij er eenmaal is, toch gaarne het een en ander vernemen wil.

Dr. Euwe treedt in den erker en wijst naar buiten. Hebt u dat gezien? Zegt hij lachend. Alles ter eere van mij!

Wij hadden het reeds opgemerkt, toen we in een sneeuwjacht aanbelden: vlaggen, die op verscheidene plaatsen in de straat zijn uitgestoken en, aan den overkant van de woning van den grooten man, een balkon, waarlangs een groot dundoek – rood, wit en blauw – is gedrapeerd.

Een greep uit de telegrammen.

– Veel telegrammen van bekende persoonlijkheden? vragen wij.

De telefoon rinkelt weer.

– Kijk ze maar gerust door, antwoordt dr. Euwe, op het apparaat toetredend en het volgend oogenblik graaien wij brutaal-weg in den stapel op het bureau, halen telegrammen uit de couverts en noteeren snel gelukwenschen van den minister van Onderwijs. dr. Rubenstein, Willy den Ouden, den K.N.V.B., wethouder prof. Van der Bilt te Den Haag, wethouder E. Boekman te

Amsterdam, van den kapitein en de opvarenden van het s.s. „Volendam”; telegrammen van schaakgenootschappen en vereenigingen, van sportorganisaties, van intimi, van onbekenden van..... te veel om op te noemen.

Als ook het nieuwe telefoontje achter den rug is, zegt de man zonder zenuwen: En nu moet ik een stukje eten! Als u nog wat vragen wilt, dan maar als ik aan tafel zit.

Dr. Aljechin gaat bij revanchematch voor.

We volgen dr. Euwe naar de huiskamer en vragen hem of dr. Aljechin vóór anderen gaat om hem voor een revanche-match uit te dagen.

– Natuurlijk, zegt, tusschen twee happen door, dr. Euwe. Ik ben thans voorloopig houder van het wereldkampioenschap schaken en heb den titel eerst definitief in mijn bezit als ik erin zou slagen, ook de tweede match te winnen. Maar dat is nog toekomstmuziek!

– Hoe waren de gelukwenschen van het meisjeslyceum?

– Ik weet dat er van die zijde iets wordt georganiseerd, antwoordt onze zegsman. Maar daar mag ik niets van vertellen, dus.....

We begeeven ons haastig naar het meer technische terrein.

– Hoe luidt uw meening over het in de pers geopperde denkbeeld voor een jaarlijksch mees-tertournooi te Amsterdam?

– Ik zou het uiteraard zeer toejuichen als dit denkbeeld verwezenlijkt zou kunnen worden. Maar dat is een zaak, die heel veel geld kost!

Een der dischgenooten – niet mevr. Euwe, want die heeft het te druk met bijzondere beslommelingen van huiselijken aard! – merkt op:

– 't Komt me voor dat zoo'n jaarlijksch meester-tournooi best georganiseerd kan worden, nu de wereldkampioen zelf Amsterdammer is!

Dr. Euwe wil antwoorden, maar weer rinkelt de telefoon. En dan ziet de bezoeker in dat het

tijd wordt om zijn biezen te pakken. Een haastig afscheid, waarin ook de jongste Euwe – een dreumes nog – zijn deel krijgt en dan staan wij buiten. In dichte vlokken dwarrelt de sneeuw neer; het tramverkeer is zoo'n beetje vastgelopen. Mopperende mensen staan op de vluchtheuvels in de De Lairessestraat..... Wat deert het? Amsterdam heeft – dank zij een stel geniale hersens – een wereldkampioen schaken en daar kan sneeuw noch vieze modder afbreuk aan doen!

Aardig moment na den strijd.

Zoals gemeld heeft Zondagavond na afloop van de laatste partij van den kampioensstrijd in het Carltonhotel nog een intieme huldiging van dr. Euwe plaats gehad. Het comité, schaakautoriteiten en vrienden, waaronder de heeren Th. M. Ketelaar, dr. I. Vos, Jhr. ir. H. Strick van Linschoten, prof. dr. Schuh uit Delft en anderen. Dr. Aljechin verscheen met zijn vrouw

eveneens in den kring. Dr. Euwe ledigde een glas whiskey op de gezondheid van den ontroonden schaakkoning, waarbij Aljechin de ondeugende opmerking maakte, dat Euwe daar wel eens eerder mee had kunnen beginnen. Het kwam hier ook nog tot een ernstige verklaring van Aljechin tegenover Euwe. Aljechin zeide tegen Euwe, dat hij er prijs op stelde nog eens nadrukkelijk te verzekeren, dat het geen phrase was geweest wat hij in „Bellevue” tegen het publiek over hem, Euwe, had gezegd.

„Geïoof mij, Herr Doktor,” aldus Aljechin, „nu ik geen wereldkampioen meer kan zijn, gun ik het u speciaal van ganscher harte. Dat is mijn eerlijke meening.”

En beide mannen drukten elkander weer krachtig de hand, waarop Aljechin gecompimenteerd werd met zijn zeer sportieve houding van den avond.

(Originele artikel uit De Maasbode van 17 december 1935)

EUWE IN DE GROENE AMSTERDAMMER

Onze wekelijkse caricatuur.

Teekening en tekst: Stefan Strobl

De ex-wereld-schaakkampioen, Dr. Max Euwe, die deze week voor De Groene poseerde.

Het eerste wat de heer Euwe mij vroeg, was hoeveel tijd ik nodig had. “Hoogstens een kwartier”, zei ik. Hij sprong op alsof hij door een slang was gebeten: “Wat! Een kwartier? De redactie heeft mij gezegd dat vijf minuten al voldoende was!” De heer Euwe voelde zich bedrogen. Hij is nu eenmaal een man met veel gevoel voor orde, vooral wat den tijd betreft. De teekening was gelukkig in zes-en-een-derde minuut klaar..... Ik voelde me door zijn exact-

heid verplicht, den tijdsduur te controleren. Exact is hij, deze wiskunde-leraar. Het programmatische ordelijke en principiële straalt van hem af. Pedant en daardoor onsympathiek wordt hij er echter niet van. Het is een naïef, goedmoedig en ontwapenend gebaar, wanneer hij zijn kinderlijk gevormden neus omhoog steekt. Ik heb hem nooit zien schaken – ik weet van schaken trouwens evenveel, misschien nog

minder af dan hij van caricatuur-teekenen. Toch zou het mij niet verbazen wanneer zijn spel eerder gekenmerkt wordt door soliede berekeningen dan door artistieke en fantastische combinaties. Een typische Hollander, dr. M. Euwe!

(Originele artikel en karikatuur uit *De Groene Amsterdammer* van 29 oktober 1938)

DE FAMILIE EUWE IN ZÜRICH

Een bijdrage van Gerda Visser

In 1953 vond in Zwitserland een kandidaten-toernooi plaats waarvan de winnaar de wereldkampioen van dat moment, Botwinnik, mocht uitdagen. Er deden 15 schakers aan mee, stuk voor stuk de crème de la crème van de schaakwereld. Ook Euwe was aanwezig, met zijn 52 jaar verreweg de oudste deelnemer. Zijn dochter Caroline schrijft in een vooruitblik dat 7 van de deelnemers van het kandidatentoernooi haar broers hadden kunnen zijn. In haar ogen zou

ze alleen Petrosjan en Smyslov aardige broertjes vinden. Dit krantenartikel staat in een plakboek dat het MEC te leen heeft gekregen van de erven Euwe. In dit plakboek zijn krantenartikelen over het toernooi geplakt, alsmede ansichtkaarten, foto's en andere knipsels van de weken dat de familie in Zürich en omstreken verbleef. Daarnaast hebben de dames van het gezelschap een dagboek bijgehouden over hun belevenissen aldaar. In deze bijdrage geven wij u een inkijkje in dit album.

Max en Caro Euwe te Ruedlingen

Het plakboek is een persoonlijke weergave van wat er in die weken allemaal is gebeurd. Heel consciëntieus zijn in de eerste helft van het boek krantenartikelen ingeplakt, aangevuld met schaakansichtkaarten en allerlei herinneringen aan het toernooi: een vrijkaartje, alle handtekeningen van de spelers, “tableaus du tournoi” van de eerste en tweede speelronde, de indeling van de twee speelrondes en een lied uit “Het Vaderland” over Euwe dat met de hand is opgeschreven. Dit alles wordt her en der opgevrolijkt met uitgeknipte poppetjes in Zwitserse klederdracht.

De eerste twee krantenartikelen komen van de hand van W.J. Mührling en van dochter Caroline Euwe, die allebei de kansen inschatten van Euwe. Volgens Mührling zal Euwe het moeilijk krijgen gezien zijn leeftijd. Hij is “acht jaar ouder dan de volgende deelnemer en 28 jaar ouder dan de benjamin van dit toernooi, Petrosjan. Toch zal het een stimulans voor hem zijn te weten dat de Russen, ondanks zijn echech in 1948, nog steeds doodsbang voor hem zijn. (...) Euwe's succes valt of staat met het feit, of hij op zijn leeftijd opgewassen is tegen de vermoedenissen van dit 50 dagen durende tournoi.” Dochter Caroline durft zich niet aan een voorstelling te wagen: “Dertien zulke geweldige tegenstanders, dat ziet er somber uit voor mijn vader! “Zou hij tiende kunnen worden?” opperen wij hoopvol. “Maar wie moet er dan nummer veertien zijn?”, meent mijn jongste zusje. (...) Kom, laten wij alle somberheid laten varen. Mijn vader heeft in het algemeen tegen sterkere tegenstanders behoorlijke resultaten behaald en het is nogal vaak voorgekomen, dat hij over zwakkeren gestruikeld is. In het kandidaten-tournooi zijn geen zwakkeren. Dus wie weet.”

De meeste andere krantenartikelen zijn een verslag van de wedstrijden die Euwe speelt, in de artikelen consequent dr. Euwe genoemd. Er zijn ook uitzonderingen die op iets frivolere wijze verslag doen van het toernooi, helemaal in de eerste ronden als Euwe goed presteert en er

optimistisch wordt gedacht over de einduitslag: “En dit, vrienden, is nog maar het begin. Indien dr Euwe zo onbevengden de slachter blijft spelen, dan zal al het andere moeten wijken. Dan zullen wij als één man achter Euwe springen en onze stukken sturen, daar, waar hij ze wil hebben. Zijn triomf zal de onze zijn. Mooi!”.

Als het toernooi vordert, wordt duidelijk dat het toernooi te lang is voor Euwe. Maar niet alleen voor hem: de Hongaar Szabo mag van de dokter na het toernooi een half jaar geen schaakstuk aanraken. Dat plan had Euwe ook al, blijkt uit een artikel van eigen hand. Want hij doet voor een aantal kranten zelf nog verslag van het toernooi “waardoor hij waardevolle tijd had verloren waarin hij anders zijn partijen nauwgezet had kunnen bestuderen en analyseren. “Maar dit is geen excuus”, voegde hij (= Euwe - red.) er aan toe.”

De tweede helft van het plakboek is een dagboek dat is bijgehouden door de dames die in auto 2 als tweede groep richting Zwitserland gaan. Het plakboek vermeldt hoe er gereisd gaat worden naar Zwitserland en in welke groepen. Want zoals ook uit de krantenberichten blijkt, heeft Euwe zich omringd uit een “staf” die grotendeels bestaat uit vrouwelijke familieleden, zodat het Amsterdamse huiselijke leven gewoon wordt overgeheveld naar Zwitserland. Het is nogal een volksverhuizing met drie auto's in de hoofdrol. De eerste auto, een volkswagen, vertrok op 24 augustus met Co, Immetje, Els (dochter van Euwe) en Tiny de Grave-Euwe. Euwe zelf ligt dan nog ziek in bed met een ontsteking in zijn neus. Hij rijdt misschien mee in auto 2 en mocht hij dan nog niet hersteld zijn, gaat hij vliegen.

Auto 1 komt na 2 weken terug met Co, Immetje en Tiny. Op 11 september vertrekt dezelfde auto dan weer richting Zwitserland, maar nu met Cor, Annie (zus van Euwe), Marijke (kleindochter) en Caro (vrouw) en zal na 4 weken

terugkeren.

Auto 2 (een austin A 40 somerset sedan) vertrekt op 27 augustus met eventueel Euwe, Carel van den Berg en Haje Kramer. Deze auto blijft het hele toernooi in Zwitserland. De auto wordt gereden door een ingehuurd chauffeur.

Auto 3 (ook een volkswagen) vertrekt 11 september met Carootje (dochter), Pim en Aadje Mühling en Tineke (een meisje van Caro's kantoor) en blijft veertien dagen.

de beruchte kever met volle imperial

Cor, Annie, Caro en Els schrijven bij toerbeurt wat er allemaal gebeurt in de weken dat zij in Zwitserland zijn. Het begint al met een uitgebreid verslag over de heenreis. Opgepropt zitten ze met z'n drieën en Marijke in de volkswagen, je begrijpt als lezer niet dat het allemaal in een kever past, ondanks het imperiaal: plunjezakken, koffers, dozen, tassen, stoeltje, plaids en niet te vergeten box en wandelwagentje en opklapbedje voor Marijke. De reis gaat goed totdat de dames net in Duitsland zijn, op weg naar de snelweg bij Keulen: een wonderlijk geraas en een hevige klap. Het imperiaal zit niet meer op de auto, maar sleept achter de wagen aan. Het is lastig om twee nieuwe gummidoppen te vinden en hulp om de boel weer op de auto te binden, want het is zaterdagmiddag. Tweeëneuhalf uur later zit de boel er toch weer op met behulp van een jongeman, maar nog geen 100 meter verschuift het imperiaal al weer. Stapvoets rijden ze verder om een uur later bij een tankstation uiteindelijk alles goed aangedraaid te krijgen. Door de vertraging, wordt er eerder overnacht. De vertraging werkt ook de volgende dag door, want pas laat in de avond komen de dames aan in Ruedlingen, waar ze na een zoektocht het huisje vinden waar Els al uren op hen zit te wachten.

Daarna volgen er dagen van “slapen, luieren, niets doen of alleen maar gezellige dingen

doen”. Ook komt Euwe langs met Caro en Tineke: “Dat was een blij weerzien en de diverse belevenissen van beide kanten werden uitgewisseld, waarbij het imperiaal ongeluk een bijna even grote plaats innam op dit moment als de schaakprestaties van “de Pappie”, die nog wel de 3e plaats innamen”.

Het huisje in Ruedlingen is vrij klein en iedere avond moet het huisje omgebouwd worden tot slaappleaats en in de ochtend weer terug naar leefruimte. Buiten genieten de dames van de omgeving, het weiland, de Rijn en de ligstoelen. Op dag 3 van hun verblijf gaan ze opgedirkt naar Zürich om een toernooidag mee te maken. An schrijft het verslag van dit bezoek, maar heeft helaas weinig ruimte om haar ervaringen op te schrijven: “Intellect tegen intellect, tijdnood beslecht tenslotte. Omdat ik nooit zoiets heb meegemaakt, heeft het een diepe indruk op mij gemaakt en heb ik maar heel eventjes durven kijken in de Toernooizaal.” Na deze zin heeft ze de pagina gevuld en is er geen ruimte meer. Dat is jammer, want ze geeft zelf al aan dat ze nog lang niet is uitverhaald.

Euwe en de rest van de staf verblijven in een oude boerenhoeve in Männedorf. Ook daar gaan de dames een dag naar toe. Euwe hoeft die dag niet te spelen en het hele gezelschap, inclusief Euwe, maakt een uitstapje in de omgeving tot hoog in het IJbergereg. Euwe wijkt hier af

van zijn dagelijkse ritme:

09.00 ontbijt
10.00 wandelen
11.00 koffiedrinken en voorbereiden van de partijen met Carel van den Berg
12.30 lunch
13.30 uurtje slapen
16.00 naar Zürich
17.00 aanvang van de speelronde. Aan het begin van de speelronde krijgt Euwe een ijsfriction om bij de les te blijven. Deze wordt herhaald na vier uur spelen.

Na twee weken in Rudelingen gaan de dames ook naar Männedorf, tot hun grote spijt: "Wij moeten morgen naar Männedorf - uit met onze vrijheid, weg met onze ligstoelen, ons heerlijk weidje, onze Rijn, onze bergen, ons kerkje, alles en alles moeten wij achterlaten. Onze waranda, onze valappelen, onze pruimen en onze stink w.c. Vaarwel heerlijk oord."

Maar ook daar went het leven snel en wordt het vakantieritme snel weer opgepakt. Er volgen verslagjes van uitstapjes, maar ook zijn er meer opmerkingen over de schaakpartijen. Op 29 september: "er moet tegen Geller gespeeld worden. Spannende, moeilijke partij, die eindigde met afbreken,

kans op remise". En op 3 oktober: "(...) terwijl Max die twee dagen (2 en 3 oktober, gv) maar ploeterde en voorbeïde tegen Smyslov. Vooral deze partij was zeer spannend en werd zelfs buiten de tournooizaal, op het uitgezette bord, door velen met enthousiasme, wegens het wilde spel, gevolgd. N.B. Smyslov offerde al heel snel in 't begin een pion, wat kan hier achter duiden? De situatie wijzigde zich steeds met wisselende kansen. Na de eerste keer "ijsfriction" leek Max nogal safe en iedereen buiten gokte op hem, maar het bleven moeilijke stellingen, zelf offerde Smyslov een paard in een aanval. Om 10 uur luidde de stand: afgebroken partij met kans op winst voor Smyslov. We hadden allemaal eigenlijk medelijden voor al dit geploeter. Max zelf echter niet, want er was mooi gespeeld en dat is en blijft voor hem en daardoor voor de schaakwereld het grootste belang."

Op 6 oktober houdt het dagboek plotseling op. Het animo om te schrijven is waarschijnlijk weg. Wel zijn er nog veel foto's ingeplakt, alsmede een telegram van Els aan Euwe d.d. 13 oktober dat ze goed in Nederland zijn aangekomen. Het toernooi loopt nog door tot 23 oktober. Euwe eindigt na zijn goede start met 11½ uit 28 op de voorlaatste plaats.

HERINNERINGEN AAN EUWE

Een bijdrage van Michail Botvinnik

In 1934 was de grote zaal van de Leningradse filharmonie overvol. Een meester-toernooi met deelneming van Max Euwe en Hans Kmoch. Euwe zat achter het bord met zijn voet op een stoel - dan had hij minder pijn (bij het zwemmen vlak voor het toernooi had hij in de Zwarte Zee zijn voet bezeerd).

Het contract over een match om het wereldkampioenschap met Aljechin was al ondertekend; over een jaar zou de match in Holland plaatsvinden. De schaakwereld twijfelde niet

aan de overwinning van Aljechin - sinds hij in 1927 van Capablanca gewonnen had, had Aljechin alle toernooien waar hij aan deelnam gewonnen. Wel was Aljechin een paar maanden voor het toernooi van Leningrad in Hastings een halve punt bij de winnaar Flohr achtergebleven. Maar wat betekent dat? Belangrijker was dat Euwe geen grote resultaten had bereikt. Niettemin won de 34-jarige Euwe en werd hij de vijfde wereldkampioen. Toen ik een keer met hem optrad in de jaren zestig in Irkoetsk, gaf Euwe de wens te kennen een lezing te houden over zijn twee matches tegen Aljechin (de

Michail Botwinnik met zijn vrouw in 1948

revanche--match in 1937 verloor Euwe). Ik was erg bang voor een ongunstige reactie van de aanwezige schaakliefhebbers: ze waren immers allemaal bewonderaars van de grote schaakmeester Alexander Aljechin. Maar Euwe deed het meesterlijk: ja, gaf hij toe, Aljechin had in 1935 te veel gedronken. Jammer genoeg deed hij dat niet alleen tijdens de match om het wereldkampioenschap, maar ook tijdens andere

wedstrijden. Dus dat Euwe het in 1935 van hem won was niets bijzonders. Euwe was terecht wereldkampioen geworden. Maar in 1937, zei Euwe, was Aljechin weer in vorm en kon hij (Euwe) niet meer tegen hem op. De toehoorders beloonden de ex-kampioen met applaus – Ik haalde verlicht adem. Max Euwe was een pragmaticus, hij paste zich gemakkelijk aan veranderende omstandigheden aan. Zo was hij in het leven, en zo was hij ook bij het schaken. Hij bestudeerde alles wat er op schaakgebied bekend was. Daarom beheerste Euwe bepaalde strategische kunstgrepen. Maar een pragmaticus kan geen strateeg zijn, en een strateeg geen pragmaticus. En na de revanchematch in 1937 verklaarde Aljechin terecht, dat Euwe wat zijn talent betreft een taticus was:

Euwe was een geweldig taticus. Hij zag bijna niets over het hoofd, en slimme, onverwachte zetten wist hij eenvoudig "op te graven". Ik was ook geen slecht taticus, maar de tactiek was nooit de grondslag van mijn spel, en daarom eindigde onze eerste ontmoetingen niet in mijn voordeel...

De uitslag van het toernooi in Leningrad hing of van mijn hangpartij met I. Rabinovitsj. Ik won het eindspel, dat uitliep, en ik kwam te laat op het slotbanket in het Huis der Geleerden. Max feliciteerde mij en zei meteen, dat hij me een uitnodiging voor Hastings zou bezorgen. Alles wat hij beloofde onthield hij toen kennelijk goed - ik herinner me tenminste niet dat hij toen al het opschrijfboekje.

had waarin hij zijn afspraken noteerde. Wat hem allemaal niet gevraagd werd! Hij kreeg uitnodigingen, verzoeken om jonge schakers te helpen, en verzoeken om materiële hulp, men vroeg hem boeken, men bestelde artikelen... Euwe ging als regel op ieder verzoek in. Hij maakte gebruik van iedere vrije minuut om in zijn klein, duidelijk handschrift (meestal in het Duits) artikelen, opmerkingen of interviews te schrijven.

Hij had een opmerkelijk brede belangstelling. Hoewel hij het schaken nooit ontrouw werd (hoeveel schaakboeken heeft hij niet geschreven...) doceerde hij wiskunde op een meisjeslyceum, en toen de computertechniek opkwam, werd hij vertegenwoordiger van de firma "Remington" in Europa. Hij reisde veel landen af en adviseerde firma's welke computer in de gegeven omstandigheden de beste was. Daarna werkte hij als hoofdspecialist voor een elektronisch bureau, dat zich bezig hield met het plaatsen van bestellingen (wat voor bestellingen weet ik niet, maar je kwam dat bureau niet gemakkelijk binnen...) Hij was voorzitter van de Eureatoom-commissie voor het maken van een schaakprogramma. Hij was hoogleraar aan twee universiteiten, en hij was voorzitter van de FIDE.

Euwe hield van reizen. Al in de jaren dertig reisde hij om de wereld heen, waardoor hij de bijnaam "de vliegende Hollander" kreeg. Ik vertelde hem een keer dat ik was opgetreden in Tjoemen en Soergoet, maar dat ik nooit in Salechard, waar de rendierhouders wonen, geweest was...

- Zullen we daar samen eens heengaan? stelde Max voor.

Ik heb lang werk gehad hem te overreden om voorzitter van de FIDE te worden.

Ik meende dat alleen een schaker, die wereldkampioen geweest is begrijpen kan hoe belangrijk vaste en rechtvaardige regels zijn bij de strijd om het wereldkampioenschap (voorzitter Rogard veranderde de regels steeds). Euwe weigerde eerst een hele tijd, maar toen herzag hij zijn mening en kwam hij naar Moskou om de mening van de Sovjetschaakbond te vragen. Ik snelde onmiddellijk naar hotel "Metropool", we gingen naar het restaurant (we zaten in dezelfde zaal, waar in 1925 het bekende internationale toernooi gehouden werd) en in een gesprek onder vrienden sprak ik de hoop uit, dat er nu

eindelijk rechtvaardige regels zouden worden vastgesteld. Opeens vroeg de toekomstige voorzitter: misschien zouden we behalve de match eens per drie jaar (tegen een geselecteerde pretendent) nog extramatches om het wereldkampioenschap kunnen houden?"

Ik schrok. "Tegen wie moet de kampioen dan spelen?"

- Tegen een sterke grootmeester, die voor een prijs zorgt, antwoordde Euwe.

- En als er dan twee pretendentes zijn, wie krijgt dan de prioriteit?

- Degene die voor de hoogste prijs zorgt, - luidde het onmiddellijke antwoord.

- Dus niet wie het meeste talent heeft, maar wie voor het meeste geld zorgt dingt mee naar het kampioenschap?

Euwe hief de handen ten hemel ten teken dat hij zich gewonnen gaf. En hij heeft woord gehouden. Zulk soort wedstrijden heeft hij niet georganiseerd... Maar wat hij als voorzitter verder met die regels uitgehaald heeft! En geen wonder - als "pragmaticus" vond hij altijd de meest "geschikte" oplossing. Toen begreep ik dat een pragmaticus geen voorzitter kon zijn. Maar mijn mening heeft geen reële betekenis. Het is de schaakwereld, die dit moet inzien. En dat is voorlopig nog niet het geval.

En hoewel toen Max president werd en wij verschil van mening kregen, bleven de goede betrekkingen tussen ons bestaan. Wat was ik blij als er weer een brief uit Amsterdam kwam in dat kleine precieze handschrift dat ik zo goed kende...

Jarenlang, als ik in Holland was, kwam Max graag op de recepties van de Sovjetambassade. Toen veranderden de omstandigheden. Een keer waren de ambassadeur en ik aanwezig bij een levend schaakspel op het plein voor het koninklijk paleis in Amsterdam. De ambassadeur nodigde hem uit voor een schaakavond van diplomaten. Euwe vond een slimme zet:

- Komt de Amerikaanse ambassadeur? vroeg hij, overtuigd dat die de uitnodiging wel zou hebben afgeslagen.

- Die komt beslist. Hij schaakt graag.

Max moest wel naar Den Haag komen, en ik gaf met hem een alternatieve seance (we deden om de beurt een zet) en wonnen zowel van de Amerikaanse als van de Sovjetambassadeur.

Nu is deze energieke man niet meer. Waarom is hij in oktober naar het Midden-Oosten gegaan, het regenachtige en koele klimaat van de Nederlanden verlatend voor droge hitte?

Misschien kon hij daar niet tegen?

De wereldkampioenen hebben tot nu toe dit aardse bestaan vaarwel gezegd in strikte overeenstemming met hun leeftijd en met de volgorde waarin ze wereldkampioen werden. Dus schrijver dezes is de volgende. Ik heb Smyslov opgebeld en gezegd dat hij na mij aan de beurt is. Smyslov lachte: zo lang ik leef kan hij natuurlijk lachen!

Euwe was een intellectueel van hoge rang. Zijn snelle geest, zijn vermogen om de bedoelingen van zijn tegenstander te raden waren buitengewoon. In 1967 speelden Smyslov en ik in Palma de Majorca, en Euwe kwam als eregast.

Na de schaakzitting had ik het met Max over het probleem of een schaakcomputer op grootmeesterniveau mogelijk was. Smyslov luisterde gespannen en vroeg opeens: - Zeg, wanneer kan dat allemaal gebeuren?

Euwe keek ongemerkt naar de verontruste Smyslov, deed alsof hij even moest nadenken, sloeg Smyslov op de schouder en zei met een slimme uitdrukking in zijn ogen: over een jaar of twintig... Max had berekend dat Smyslov dan niet meer zou spelen!

Professor Euwe geloofde overigens niet dat het probleem van de schaakcomputer op grootmeesterniveau opgelost zou worden. Niettemin volgde hij met aandacht en sympathie mijn werk op dit terrein. En hoewel hij sceptisch

bleef, zag hij in hoe belangrijk het oplossen van dat probleem was. En een keer zei hij tegen me:

- Als het u lukt een computerprogramma op grootmeesterniveau te maken is alles wat wij tot nu toe in het leven gedaan hebben - onzin! Euwe zal niet vergeten worden. Zo'n persoonlijkheid wordt niet vergeten. Maar dat er nu geen brieven van hem zullen komen, zal ik voorlopig niet kunnen begrijpen.....

(Originele artikel uit "Joenost", nummer 5, 1982)

FOTO'S VAN MAX EUWE

Van de familie Euwe hebben we veel foto's uit het privé-archief gekregen en daarnaast hebben we enkele foto's uit het stadsarchief van Amsterdam aangeschaft. Hieronder volgt een kleine compilatie van de honderden foto's die het MEC van Max Euwe hebben.

Een jonge Max met tante Koos en oom Kees

Retour uit Hastings (januari 1931)

Terug op het gemeentelijk lyceum voor meisjes, na de tournee door Nederlands-Indië (1930)

De 28e partij uit 1935, precies een week voor de wereldtitel. Vlnr: Euwe, Maroczy, Landau, Aljechin en Kmoch

Vliegbrevet behaald (1938)

Elke brief wordt beantwoord (medio 1935)

Caro, Els, Fietie en Carolien Euwe in 1948

Een grappige oma en opa (medio 1950)

Vlnr: Ineke Bakker, Euwe en een jonge Timman, eind jaren zestig

Een van de talloze commentaarsessies, hier bij Donner-Hartoch (21 september 1975)

Ineke Bakker, Max Euwe en Henk Wille bij "50 jaar georganiseerd schaken in Amsterdam" (september 1975)

Euwe met zijn opvolger als FIDE-president, Fridrik Olafsson (1981)

Wereldkampioen Karpov feliciteert de 80-jarige Euwe (mei 1981)

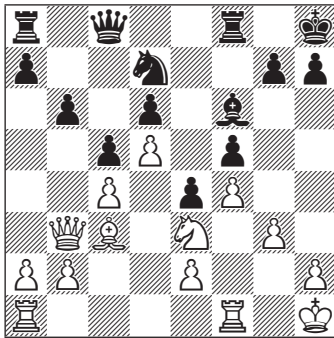
Simultaan ter ere van het 45-jarig jubileum van Euwe's wereldtitel (15 december 1980) tegen Fanny Blankers-Koen, Bob Spaak en Anton Geesink

DE "PAREL VAN ZANDVOORT"

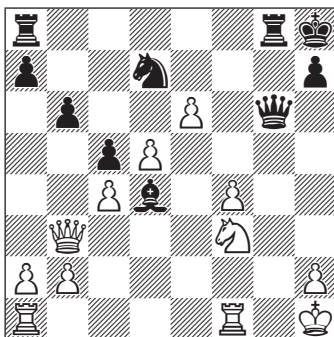
Max Euwe heeft talloze fraaie partijen gespeeld, maar de "Parel van Zandvoort" was niet alleen fraai, maar ook beslissend in zijn match tegen Aljechin in 1935. Na 24 partijen stond het 12-12 en toen Euwe de 25e partij wist te winnen stond hij voor het eerst in de match op voorsprong. Aljechin wilde direct terugslaan, maar toen volgde het volgende juweeltje.

Euwe-Aljechin, 26e matchpartij, 1935

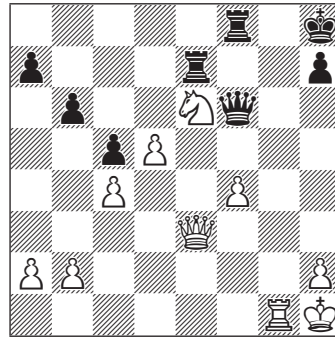
1.d4 e6 2.c4 f5 3.g3 Lb4+ 4.Ld2 Le7 5.Lg2 Pf6
6.Pc3 o-o 7.Pf3 Pe4 8.o-o b6 9.Dc2 Lb7 10.Pe5
Pxc3 11.Lxc3 Lxg2 12.Kxg2 Dc8 13.d5 d6 14.Pd3
e5 15.Kh1 c6 16.Db3 Kh8 17.f4 e4 18.Pb4 c5
19.Pc2 Pd7 20.Pe3 Lf6

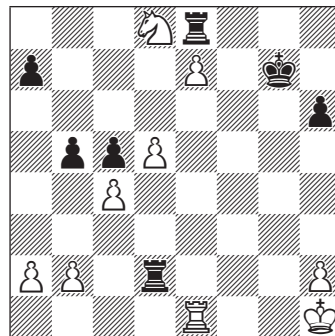
21.Pxf5 Lxc3 22.Pxd6 Db8 23.Pxe4 Lf6 24.Pd2
g5 25.e4 gxf4 26.gxf4 Ld4 27.e5 De8 28.e6 Tg8
29.Pf3 Dg6

30.Tg1 Lxg1 31.Txg1 Df6 32.Pg5 Tg7 33.exd7
Txd7 34.De3 Te7 35.Pe6 Tf8

36.De5 Dxe5 37.fxe5 Tf5 38.Te1 h6 39.Pd8 Tf2
40.e6 Td2 41.Pc6 Te8 42.e7 b5 43.Pd8 Kg7

44.Pb7 Kf6 45.Te6+ Kg5 46.Pd6 Txe7 47.Pe4+ 1-0

Euwe behield vervolgens zijn voorsprong en werd op 15 december 1935 wereldkampioen!

Op de website van het MEC zijn alle partijen van Euwe na te spelen of te downloaden.

MAX EUWE MATCHES

De Max Euwe Matches, die in mei werden gehouden, zijn een groot succes geworden. Niet alleen waren er spannende matches en interessante partijen, ook was er veel publiek. Onze verhuurder Kats & Waalwijk had twee (lege) etages beschikbaar gesteld, waardoor we een fraaie en ruime speelzaal en een mooie expositieruimte hadden gedurende enkele dagen.

In het MEC zelf werd commentaar gegeven door IM Hans Böhm, GM Genna Sosonko, GM Hans Ree en IM Robert Ris. Erg leuk was dat de spelers hun net gespeelde partijen aan het publiek toonden en ook op andere momenten spontaan naar de demonstratieborden kwamen om com-

mentaar op de gaande partijen te geven. Ook op internet werden de matches goed gevolgd, onder andere door Gari Kasparov. Nigel Short vertelde tijdens de dagelijkse diners met alle spelers wat “the greatest player ever” van de partijen vond.

Hoewel alleen Anish Giri gelijk wist te spelen tegen Nigel Short, boden alle andere jeugdtoppers zeer verdienstelijk tegenstand en zijn zij een mooie ervaring rijker. Ook de arbiters Aart Strik en Lennart Ootes waren in hun nopjes, want alles liep vlekkeloos. Van de Max Euwe Matches heeft Bas Beekhuizen een fraai boek gemaakt met verslagen, partijen, uitslagen en vooral veel foto's. Het boek is in het MEC te

Nigel Short (rechts) tegen Anish Giri (tekening Rupert van der Linden, met dank aan Cor van Wijgerden)

bezichtigen. Al met al kunnen we stellen dat de Max Euwe Matches een groot succes waren en voor herhaling vatbaar zijn!

In de speelzaal van de Max Euwe Matches was een expositie van Rupert van der Linden ingericht die op woensdag 12 mei werd geopend door Jan Timman en Nigel Short, beiden veelvuldig gete-

kend door Rupert. Vele tientallen genodigden waren aanwezig bij de opening en ook tijdens de matches werd de expositie goed bezocht.

Het is mogelijk om deze expositie of een deel ervan elders ten toon te stellen. U kunt contact opnemen met het MEC als u interesse heeft.

vlnr: Anne Haast, Lisa Schut, Robin van Kampen, Anish Giri en Benjamin Bok

ACTIVITEITEN IN HET MEC

De Max Euwe Matches en de expositie van Rupert van der Linden waren natuurlijk de grote blikvangers de afgelopen maanden, maar daarnaast zijn er nog diverse andere activiteiten in het MEC gehouden.

Op 17 maart gaf Yasser Seirawan een training en enkele weken later was het de beurt aan de bekendste trainer van de wereld, Mark Dvoretsky. In mei hadden we onze boekenbeurs, de Euweborrel en gaf Ljubomir Ftacnik een training.

Op zaterdag 26 juni was het tijd voor onze jaarlijkse Pleinfestival dat dit jaar in het teken stond van 75-jarigen. We hadden alle KNSB-leden uit 1935 uitgenodigd om aan het officiële NK voor 75-jarigen deel te nemen. Van de 16 deelnemers werd Jan Lambrechts uit Ermelo met 7 uit 7 (!) Nederlands kampioen.

Daarnaast was er een rapidtoernooi voor jubileumclubs die in 1935 of 1936 waren opgericht. Van de 12 deelnemende teams wist Barneveld in de

finale het Amsterdamse ENPS te verslaan en ging er met de titel vandoor.

Tenslotte gaven Anish Giri, Robin van Kampen en Benjamin Bok simultaans, klokseances en snelschaakshows. Veel van hun tegenstanders waren leden van de jubileumclubs.

De jeugdsimultaans werden gegeven door Robby Kevlishvili en Colin Stolwijk. Mede door het fraaie zomerweer was het een uiterst geslaagde schaakmiddag.

Op 20 oktober gaf de huidige Euweringhouder Genna Sosonko een klokseance in het MEC en besprak daarna de interessante momenten uit de partijen.

vlnr: winnaar Jan Lambrechts, Eddy Sibbing en arbiter Lennart Ootes

EUWE-RING

Genna Sosonko heeft zojuist de Euwering ontvangen

In 1976, toen Max Euwe 75 jaar werd, kreeg hij van de Nederlandse Gasunie de "Euwe-ring" voor zijn grote verdiensten voor het schaken in het algemeen en het jeugdschaak in het bijzonder.

Na Euwe's overlijden is de ring doorgegeven aan Hans Bouwmeester en de houder kan zelf een opvolger voordragen. De houders van Euwe-ring tot nu toe zijn:

Max Euwe	(1977)
Hans Bouwmeester	(1983)
Jan Timman	(1991)
Hans Böhm	(1996)
Hans Ree	(2001)
Genna Sosonko	(2007)

FESTIVITEITEN IN DECEMBER

In december gaat het MEC groots vieren dat Max Euwe 75 jaar geleden wereldkampioen werd. De huidige wereldkampioen *Viswanathan Anand* komt naar Amsterdam en zal een lezing en een simultaan geven. Het volledige programma ziet er als volgt uit:

Zaterdag 11 december

- 11.00-13.00 Vertoning "Lang leve de koningin" in City
13.30-15.30 Schaakactiviteit voor kinderen (na de film)

Woensdag 15 december

- 15.00-15.30 Opening (extra) expositie over Euwe in het MEC
15.30-16.00 Vertoning van een compilatie van Polygoonbeelden over Euwe
16.00-16.15 Pauze (drankje)
16.15-16.45 MEC-compilatie over Euwe (van beeld- en geluidsmateriaal)
17.00-19.00 Euweborrel in het Holland casino (alleen voor genodigden)
19.30-22.30 Simultaan door Timman

Zaterdag 18 december

- 10.30-12.00 Euwelezing door wereldkampioen *Viswanathan Anand*
12.00-14.00 1e rapidpartij *Giri-Smeets* (de 2 laatste Nederlandse kampioenen)
14.00-17.00 Simultaans door *Anand, Giri* en *Smeets*
17.00-19.00 2e rapidpartij *Giri-Smeets*

De activiteiten zullen voornamelijk plaats vinden in de "Spiegel tent" die de gehele maand december op het Max Euweplein zal staan. De Spiegel tent is een initiatief van de ondernemingsvereniging Max Euweplein.

Anand geeft training in het MEC (1992)

Sinds 1 november hebben we een schaakcanon op onze site staan. We hebben een selectie gemaakt van de 32 belangrijkste personen uit het Nederlandse schaakleven tot nu toe. U kunt zelf aangeven wie van deze lijst in uw ogen de belangrijkste personen zijn geweest voor Schakend Nederland. Op de Euweborrel van woensdag 15 december zal de uitslag bekend gemaakt worden.

Kijk op <http://www.maxeuwe.nl/schaakcanon/>

voor de lijst en de wijze om uw keuze kenbaar te maken.

Onder de inzenders worden 10 schaakkalenders voor 2011 verloot, terwijl 6 inzenders mee mogen doen aan de simultaans tegen Anand, Giri en Smeets op zaterdag 18 december.

Ook www.schaaksite.nl gaat een schaakcanon publiceren. Deze canon is echter veel uitvoeri-ger dan de canon van het MEC.

BOEKEN EN RECENTE AANWINSTEN

Een bijdrage van Evert-Jan Straat

De volgende uitgaven ontving het MEC van uitgeverij New in Chess.

Ivan Sokolov: *The Ruy Lopez Revisited. Offbeat Weapons & Unexplored Resources. New in Chess 2009. 271 pagina's.* € 23,95

Het komt niet vaak voor dat een topspeler in een boek varianten onderzoekt die hij op zijn repertoire heeft staan. Sokolov behandelt zijvarianten van het Spaans zoals het Jaenisch-gambiet (3...f5), de Cozio-variant (3...Pge7), de Bird-variant (3...Pd4), de Smyslov-variant (3...g6) en de klassieke variant (3...Lc5). Deze varianten hebben een lange historie en toen Sokolov zo'n twintig jaar geleden met zwart Spaans begon te spelen, stond hij voor de keuze: 3...a6 met zijn vele vertakkingen en diep uitgeanalyseerde varianten of afwijkende systemen op de derde zet. Hij koos voor het laatste en ontdekte dat deze als licht inferieur te boek staande varianten nog vele onvoldoende onderzochte mogelijkheden bevatten. Sokolov analyseert objectief en zet de voor- en nadelen van een bepaalde variant hel-

der uiteen. Zo beschouwt hij de Cozio-variant als niet voldoende voor gelijk spel. Een interessant boek voor zwartspelers die 1...e5 spelen en hun repertoire tegen het Spaans willen uitbreiden. Voor witspelers die Spaans spelen zit er weinig anders op dan deze uitgave grondig te bestuderen. De Franse grootmeester Etienne Bacrot formuleerde het probleem na een partij tegen Sokolov als volgt: 'Ik was van plan 1.e4 te spelen maar nadat ik je boek had doorgekeken kwam ik tot de conclusie dat dat te riskant was. Daarom koos ik voor 1.d4.'

Daniel Naroditsky: *Mastering Positional Chess. Practical Lessons of a Junior World Champion. New in Chess 2010. 239 pagina's.* € 19,95

Is het mogelijk dat een 14-jarige jongen een interessant boek schrijft over het middenspel? Dat kan wanneer je beschikt over trainers als Kaidanov en Psakhis. Zoals de meeste jonge spelers was Daniel aanvankelijk meer geïnteresseerd in combinaties en offers. Zijn trainer GM Kaidanov raadde hem aan het positieospel te bestuderen. In deze uitgave worden thema's behandeld als profylaxe, het verdedigen van

slechte stellingen, het opbouwen en doorbreken van een vesting, het positionele offer, het vastzetten van de tegenstander en manoeuvreren. Als voorbeelden gebruikt hij partijen uit zijn nog prille carrière en materiaal van topspelers als Kasparov, Karpov, Topalov en Petrosian. De analyses zijn helder geformuleerd en varianten worden slechts gegeven als dat nodig is. Een interessant boek dat geschikt is voor de betere clubschaker.

Steve Giddins (editor): *New In Chess – The First 25 Years. An Anthology.* New in Chess 2009. 398 pagina's. € 24.95
Het NIC-magazine heeft zich altijd ten doel gesteld zo goed mogelijk verslag te doen van het schaken in de wereldtop. Uit het overvloedige materiaal is voor deze bloemlezing gekozen uit interviews met topspelers van Botwinnik tot Anand en beschouwingen over WK-tweekampen en toptoernooien. Ook een aantal interessante partijanalyses is opgenomen. Aan schaakpolitiek, zoals de opkomst en de ondergang van de GMA en de PCA, wordt gelukkig weinig aandacht besteed. Wel worden de Fide presidenten Campomanes en Ilyumzhinov, die de laatste decennia zo'n grote invloed op de ontwikkeling van het schaken hebben gehad, uitvoerig aan het woord gelaten. Voor de afwisseling zijn verhalen over kleurrijke personen en bijzondere gebeurtenissen opgenomen. De opmaak is goed verzorgd: geen paginagrote foto's of overbodige blanco bladzijden. Deze fraaie uitgave is een aanrader voor liefhebbers van de recente schaakgeschiedenis.

Mikhail Botvinnik: *Botvinnik-Petrosian. The 1963 World Chess Championship Match.* New in Chess 2010. 142 pagina's. € 19.95
Van deze tweekamp, die met 12½-9½ door Petrosian werd gewonnen, was tot nu toe geen goed matchboek verschenen, ook niet in het Russisch. Aan deze uitgave hebben meerdere

analytici een bijdrage geleverd. Van de 22 partijen analyseert Botwinnik er zeven, Akopian komt met vijf nieuwe analyses, uit *My great Predecessors Part 3* is een analyse van Kasparov overgenomen en van Petrosian zijn twee analyses opgenomen. De 1e partij werd verrassend door Botwinnik met zwart gewonnen en door hem geanalyseerd. In de tweedelige uitgave met alle partijen van Petrosian, samengesteld door E. Shekhtman, wordt deze partij uitvoerig door Petrosian besproken. Het zou interessant zijn geweest wanneer enkele aantekeningen van Petrosian zouden zijn toegevoegd, want hij doet opmerkelijke uitspraken. Zo zag hij er in deze partij na een minder geslaagde openingsopzet vanaf om rustig op remise aan te sturen vanwege mogelijke negatieve reacties in de pers! Na deze zware tegenslag herstelde Petrosian zich geleidelijk en na veertien partijen was de stand gelijk. In het laatste deel van de tweekamp trok Petrosian, die achttien jaar jonger was, het initiatief naar zich toe en won overtuigend. In een nabeschouwing gaat Petrosian uitvoerig in op zijn voorbereiding. Botwinnik legt in een kort artikel uit waarom hij heeft verloren. Hij had zich onder andere voorbereid door acht trainingspartijen tegen de openingspecialist Furman te spelen, die nu voor het eerst worden gepubliceerd. Ten slotte worden de aantekeningen van Botwinniks laatste notitieboekje aan de schaakwereld prijsgegeven. Deze hebben overigens geen betrekking op deze match. Met deze interessante uitgave wordt een hiaat in de schaakliteratuur opgevuld.

John Healy: *Coffeehouse Chess Tactics.* New in Chess 2010. 135 pagina's. € 16.95
Twintig jaar geleden heeft John Healy zijn turbulente leven in *The Grass Arena* beschreven. In deze uitgave vertelt de auteur hoe hij met het schaakspel in aanraking is gekomen. Hij leert de regels tijdens een verblijf in de gevangenis. Al

spoedig raakt Healy gefascineerd door het spel en na zijn vrijlating stort hij zich in het schaakleven dat zich in koffiehuisen afspeelt. Hij komt er bijna dagelijks en wordt een echte koffiehuis-speler, die altijd op zoek is naar combinaties. Op een dag besluit hij het knusse koffiehuis vaarwel te zeggen en zich in de toernooiarena te begeven. Dat zijn weekendtoernooien waar met het mes op tafel wordt gestreden. Healy, die als een zachtmoedig mens wordt omschreven, blijkt slecht met de spanningen te kunnen omgaan en kan 's nachts nauwelijks slapen. Hij merkt dat zijn niveau middelmatig is wat voor een speler die pas op 30-jarige leeftijd de spelregels heeft geleerd, niet zo verwonderlijk is. Op het schaakbord ontmoet je geen vrienden, zo eindigt hij zijn verhaal. Het schaaktechnische deel bevat combinaties van zijn hand die variëren van tamelijk eenvoudig tot verrassend. Dit aardige boekje is voorzien van een fraaie cover.

Jeroen Bosch (editor): *SOS-Secrets of Opening Surprises. Volume 12. New in Chess 2010. 141 pagina's. € 19,95*
De verrassingsvarianten, die in deze succesvolle serie worden behandeld, laten zien dat wit zich heel wat kan permitteren om een originele en speelbare stelling op het bord te krijgen. Het oprukken met de g- of h-pion leidt vaak tot spannende stellingen met kansen voor beide partijen. In dit deel doet Willy Hendriks een serieuze poging om definitief met De Zwarte Leeuw af te rekenen. Verder zijn er bijdragen van Dimitri Reinderman, een liefhebber van buitenissige varianten, Siebrecht, Mikhailchishin, Flear, Glek, Rogozenco en Sipke Ernst.

Djuric, Komarov, Pantaleoni: *Chess Opening Essentials 4. New in Chess 2010. 254 pagina's. €24,95*
Het vierde en laatste deel van deze serie behandelt 1.c4, 1.Pf3 en de overige eerste zetten. De auteurs leggen in heldere bewoordingen de

basisideeën uit voor zover dat bij deze openingen mogelijk is. Het Engels geeft de meeste aanknopingspunten voor concrete analyse. Het Réti-systeem en de overige zetten laten zich moeilijker analyseren door het weinig geforceerde karakter van deze openingen. Met de toepassing van rode accenten wordt het belang van bepaalde zetten, varianten of namen benadrukt. Ieder hoofdstuk wordt afgesloten met een aantal grootmeesterpartijen zonder commentaar. Dat is wel hoog gegrepen voor de spelers voor wie deze serie is bedoeld. Deze uitgaven zijn uitstekende leerboeken en overzichtswerken voor de gemiddelde clubschaker.

New In Chess Yearbook 96. New in Chess 2010. 246 pagina's. € 26,95

In zijn vaste rubriek zet Sosenko de voordelen uiteen van het afwijken van het vaste repertoire. Zeker voor spelers van wie alle partijen in databases worden vastgelegd. Maar ook voor clubspelers van een zeker niveau en voor spelers die regelmatig op internet vluggeren kan het verrassingselement succes opleveren. Als voorbeeld geeft Sosenko een recente partij van Magnus Carlsen die de oerdegelijke Wang Yue verraste met het Koningsgambiet en gemakkelijk won. Verder de bekende openingsoverzichten van actuele varianten. Ten slotte bespreekt Glenn Flear het laatste deel van John Watson: *Mastering the Chess Openings Volume 4* en drie boeken over diverse gambieten.

De schaakhistoricus Jan Postma schonk het MEC: *Sherwood & Brandreth: AVRO 1938 International chess tournament. Caissas Editions 2010. 167 pagina's. € 40,95*
Het AVRO-toernooi wordt beschouwd als het sterkste toernooi dat ooit in Nederland is gehouden. Tot de deelnemers behoorden de wereldkampioen Aljechin, de ex-wereldkampioenen Capablanca en Euwe, en Botwinnik die na de Tweede Wereldoorlog

de titel zou veroveren. Het toernooi werd een triomf voor de jongere generatie. Keres en Fine deelden de 1e plaats gevolgd door Botwinnik. Reshevsky eindigde met Aljechin en Euwe op vijftig procent. Capablanca werd voorlaatste en Flohr eindigde op de laatste plaats. Het toernooiboek dat destijds is verschenen, *ANALYSEN van AVRO's Wereld-Schaak-Tournooi door Max Euwe*, is een wel erg sober. Het bestaat uit rondeverslagen en analyses van Euwe. Achtergrondinformatie over de organisatie en de betekenis van het toernooi voor het vaststellen van een uitdager van Aljechin ontbreken. Met deze Engelstalige uitgave stellen de auteurs zich ten doel verslag te doen van het toernooi-overloop, nieuwe analyses te presenteren en het belang van het toernooi in historisch perspectief te plaatsen. Aan de hand van krantenartikelen, tijdschriften en schaakliteratuur is het de auteurs gelukt interessant materiaal op te sporen. Zo verklaarde Aljechin bij de opening van het toernooi dat de winnaar zich niet automatisch het recht verwierf om de wereldkampioen uit te dagen. Volgens het toernooireglement was de winnaar daartoe wel gerechtigd. Aljechin wilde tegen iedere kandidaat spelen als deze in staat was aan de financiële voorwaarden te voldoen. Na afloop van het toernooi liet Aljechin in een interview met Willem Schelfhout in *De Telegraaf* weten dat de uitdager in ieder geval iemand van de jongere generatie zou moeten worden. Capablanca, aan wie Aljechin een gruwelijke hekel had, en Flohr, de officiële uitdager van de Fide, waren definitief afgefallen. Van alle mooie plannen is door het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog niets terechtgekomen. Deze prachtige uitgave geeft een goed inzicht in de betekenis van het AVRO-toernooi.

Van de Duitse uitgeverij Joachim Beyer ontvingen wij de volgende uitgave:
Kurt Richter: *Einfälle - Reinfälle*. Joachim Beyer Verlag 2010. 112 pagina's. € 12.80

De Duitse meester Kurt Richter heeft na de oorlog een flink aantal combinatieboeken geschreven. Dit gebonden boekje heeft in vergelijking met de 2e druk uit 1967 een lichte uitbreiding ondergaan.

Hans Ree: *Mijn schaken*. Uitgeverij Atlas, 2010. 320 pagina's. € 22.90

In *Mijn schaken* schetst Hans Ree de schaakwereld zoals hij die heeft meegemaakt als speler, journalist en secondant. In een veertigtal hoofdstukken vertelt hij over Nederlandse topspelers en internationale grootheden uit heden en verleden. Maar er is ook aandacht voor onbekende spelers, die Ree hebben geïntrigeerd. Zo opent hij met een verhaal over A6648 die lid is van de Internet Chess Club en verslaafd is aan één minuut vluggertjes. Vroeger zou zo iemand de hele dag in het schaakcafé hebben gezeten. Regelmatig komen flarden uit zijn eigen schaakcarrière aan bod. Zo leerde hij schaken uit een boekje van Jean Dufresne. Dat is aanleiding om een hoofdstuk te wijden aan deze Duitse schaakmeester die slechts bekend is geworden door een beroemde verliespartij tegen Adolf Anderssen. Wat dit boek zo aantrekkelijk maakt, is de grote verscheidenheid

aan onderwerpen. Of het nu gaat om schakende kunstenaars of schrijvers, schaakcafés, Donald Duck, het hoekveld of taal, Ree slaagt erin deze personen of onderwerpen tot leven te brengen door zijn kennis van zaken en interessante anekdotes. Hij eindigt met *Een zonnig bestaan*, een beschouwing over zijn leven als schaakprofessional. Daarin betoogt hij dat hij beroepschaker is geworden in een gouden tijd die nu niet meer bestaat. Het waren de jaren zeventig van de vorige eeuw en schaken was toen erg populair in Nederland. Aan een tweekamp om

het wereldkampioenschap werd in de krant ruim aandacht besteed en de toekomst leek er zonnig uit te zien. Het is door allerlei oorzaken anders gelopen. Wat niet wegneemt dat Hans Ree voor schaaklezers een prachtig boek heeft geschreven.

Op 5 maart jl. vond in het Max Euwe Centrum de boekpresentatie plaats van *Developing Chess Talent* van Karel van Delft en Merijn van Delft. Een recensie van de Nederlandse uitgave staat in Nieuwsbrief 71.

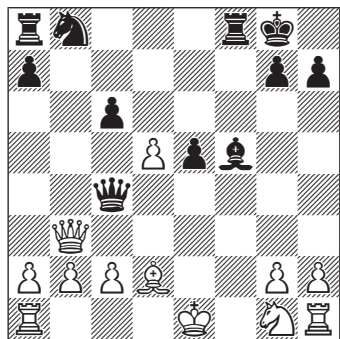
LEZERREACTIES

Een reactie van Wim Vijvers

Ik heb een aanvulling op het artikel van Poppe Dijkhuis "L'Histoire se repète: een verzameling Cako's" uit Nieuwsbrief 73. De oudste partij met dit motief is waarschijnlijk de volgende:

Schulten-Horwitz, Londen 1846

1.e4 e5 2.Lc4 Pf6 3.Pc3 b5 4.Lxb5 Lc5 5.d3 c6
6.Lc4 Db6 7.De2 d5 8.exd5 o-o 9.Pe4 Pxc4
10.dxe4 Lxf2+ 11.Dxf2 Db4+ 12.Ld2 Dxc4 13.Df3
f5 14.exf5 Lxf5 15.Db3

15.....,Df1+ 16.Kxf1 Ld3++ 17.Ke1 Tf1#

Een reactie van Jaap de Boer

In Nieuwsbrief 74 wordt als nieuwe aanwinst voor de MEC-bibliotheek vermeld: "Blindfold chess", door Eliot Hearst en John Knott, uitgegeven door McFarland, 2009. De bespreking van dit boek leidde mij tot de volgende reactie:

HET WERELDKAMPIOENSCHAP BLINDSIMULTAAN

De Belg George Koltanowski had in 1937 in Edinburgh aan 34 borden blindsimultaan geschaakt en daarbij 24 gewonnen en 10 remise gespeeld. Dit betekende een score van 85,3 % tegen 34 sterke tegenstanders waar 75% al goed genoemd zou worden. Na dit record hebben Najdorf (45 borden in Sao Paulo, 1946) en Flesch (52 borden in Boedapest, 1960) nog getracht het record van Koltanowski te verbeteren, maar het Guinness Book of Records heeft hun records nooit erkend. Hans Ree schreef in zijn NRC-column "George Koltanowski" van 12 februari 2000 daar het volgende over:

“Later (d.w.z. na het record van Koltanowski - Jaap de Boer) speelden Najdorf en Flesch tegen meer mensen, maar hun records zijn door de keurmeesters van de Guinnessboeken nooit erkend omdat de omstandigheden waaronder gespeeld werd niet goed waren gedocumenteerd”.

Gezien deze feiten begrijp ik niet waarom de wereldkampioen blindsimultaan niet in de bespreking van het boek van Hearst en Knott (en ook niet in het boek zelf?) genoemd wordt.

SCHAAKKARAVAAN

De tweede jaar van ons project De Schaakkaravaan nadert zijn einde. Momenteel geven we op 11 scholen schaakles en meer dan 200 kinderen leren dit halfjaar schaken door het project. De halfjaarlijkse schaakhappening in juni was wederom een leuke middag. Door het mooie weer kon er in de buitenlucht dobbelschaak gespeeld worden

Schaakestafette

Noot redactie: in het boek van Hearst en Knott zijn de 34 partijen van Koltanowski gepubliceerd. Meer dan 20 partijen waren binnen 20 zetten afgelopen, zodat niet van een representatief wereldrecord blindsimultaan kan worden gesproken.

en stond er op het parcours van de schaakestafette dit keer een heuse trampoline. In september is reeds de 4e cursus voor schaakleraar Stap 1 gestart, dit keer met 15 deelnemers. 2011 is het laatste jaar dat de Schaakkaravaan subsidie ontvangt. Scholen die nog mee willen doen en geïnteresseerden voor de cursus moeten er dus snel bij zijn!

Dobbelschaak in de zon

LANG LEVE DE KONINGIN IN CITY

Zaterdag 11 december zal deze fantastische schaakfilm eenmalig gedraaid worden in City in het kader van de Schaakkaravaan. De film is gemaakt door Esmé Lammers, de kleindochter

van Euwe. Zij zal ook bij de vertoning aanwezig zijn. Daarna kunnen de kinderen naar de tent op het Max Euweplein om deel te nemen aan een schaakactiviteit.

MUSEUM

De expositie over Donner hebben we tot nader order uitgesteld, omdat we onvoldoende tijd en materiaal hadden om een interessante tentoonstelling in te richten.

Vanaf 15 december zullen we naast de permanente expositie over Euwe ook in onze vitrines voor tijdelijke exposities materiaal over Euwe tentoonstellen. Materiaal uit ons eigen archief, nieuwe schenkingen en met name ook materiaal dat we van de familie Euwe in bruikleen hebben gekregen.

Het MEC heeft enkele bijzondere schaakborden in haar collectie opgenomen: het bord dat Gari

Kasparov tijdens zijn toernooioverwinningen in Hoogovens 1999-2000-2001 op zijn hotelkamer gebruikte. Het bord, uitgeleend door toer-nooidirecteur Piet Zwart, werd elk jaar opnieuw gesigineerd door Kasparov. Het MEC heeft het in bruikleen gekregen van Wil Zwart, de dochter van Piet. Een uitzonderlijk spel is het grote Duitse schaakspel dat we in bruikleen hebben gekregen van Thea van Anraad. Waarschijnlijk heeft Himmler (Hitler?) het laten maken en volgens de onderzoeken van Lien Heyting is er maar één exemplaar van in de wereld. Het spel heeft reeds veel bekijks gehad, mede door het een paginagroot artikel ("De dame is een

Donners schaakspel

bom”) van Lien in het NRC. In de volgende Nieuwsbrief zullen we dit artikel plaatsen. Tenslotte kregen we via Hans Bouwmeester het spel waarmee Jan-Hein Donner de laatste jaren

van zijn leven heeft gespeeld in het verzorgingshuis Vreugdhof. Drie bijzondere spellen die alleen al een bezoekje aan het MEC waard zijn!

BOEKENBEURS

Op **zaterdag 6 november** is onze halfjaarlijkse boekenbeurs. We zijn open van 11.00-14.00 uur. Particulieren kunnen tot woensdag 3 november

een tafel reserveren: euwemec@xs4all.nl of 020-6257017.

GASTENBOEK

Een bijdrage van Cor ten Woude

A fascinating display! I look forward to another visit many thanks.

Jenette Marley, Oxford, UK

Schitterend dit unieke centrum!

M. Zandvliet

A lovely exhibition, brilliantly presented and fantastically hospitable staff. Thank you very much!

Leah and Josh

Ik vond het erg leuk om hier te zijn. Er waren hier matches en kon daar ook naar het commentaar kijken.

Anna Maja Kazarian

A very unique place in the World. From Italy, compliments for the Eldorado in the world of Chess: The favourite chess county in the world (Holland) and particularly this place. I am sure Max Euwe was the unique gentleman from the World Chess master.

Giovanni Sesto, Milan, Italy

A very interesting exhibition. What an incredi-

ble mind!

Stephanie and Geno from Australia.

Fantastic museum. It was great to learn more about your champion Max Euwe, who I have first heard about over twenty years ago (even in Australia!) You should be very proud of your museum. Thank you.

Warren, Brisbane, Australia

Great job with the museum! It was a very nice experience visiting it. Thank you!

Livin, Boekarest

Zeer vriendelijke en kundige ontvangst in dit schaakjuweeltje

Erik Holzer van Club de Ajedrez San José Ibiza

Inderdaad zeer verrassend hoe de persoonlijke ontvangst en benadering is. Uniek!

Een zeer bijzonder en fraai museum

Jan van Gulik uit Boskoop

Eine wunderbar gemütliches Museum mit total aufgeschlossenem, überfreundlichem Personal! Selten erlebt und viel mitgenommen. Vielen Dank!

Wietke Degler und Anja Wanedick aus Berlin

SCHENKINGEN EN DONATIES

Ook het afgelopen halve jaar kreeg het MEC de nodige schenkingen. Zo ontvingen we schaakboeken van Ivo Timmermans, Hans Groffen, Marcel Peek, Theo Rijpstra (via Dirk-Jan Broer) en Jan Postma.

De heer Peer schonk ons de originele menukaart van het diner aan het slot van de match Euwe-Aljechin uit 1937, met de handtekeningen van alle prominenten erop.

Irene van de Weetering, de eerste vrouw van Jan-Hein Donner, schonk het MEC enkele bekers, medailles en foto's van Donner.

FINANCIEN

De activiteiten van het MEC worden mogelijk gemaakt door: de Koninklijke Nederlandse Schaakbond, de gemeente Amsterdam en onze donateurs.

Ook krijgt het MEC (im)materiële steun van: Deloitte, Holland Casino, Nederlandse Gasunie, New in Chess, Ondernemingsvereniging Max Euweplein, PriceWaterhouseCoopers, Schaak & Go winkel Het Paard, managementboek.nl en diverse uitgeverijen.

SPONSORING TALENTENPLAN

Ook in 2011 zal managementboek.nl het talentenplan van het MEC sponsoren. De sponsoring zal grotendeels ten goede komen aan onder-

steuning van Nederlands grootste schaaktalent van dit moment, Anish Giri.

SPONSOR BINGO LOTERIJ: ONDERSTEUN HET MEC!

Door deelname aan de Sponsor Bingo Loterij kunt u het Max Euwecentrum ondersteunen! De helft van uw inleg komt ten goede van het MEC. Via het bijgevoegde formulier kunt u deel gaan nemen aan de Sponsor Bingo Loterij en tegelijkertijd het MEC extra ondersteunen.

Speelt u reeds in de Sponsor Bingo Loterij? Dan kunt u heel eenvoudig aangeven dat u voor het Max Euwecentrum speelt, zodat de helft van uw inleg aan het MEC ten goede komt. Bel de klantenservice (0900-3001400) en meldt dat u voor de stichting Max Euwe Centrum wilt spelen. Een kleine moeite, die het MEC veel op kan leveren!

DONATEURS

We zijn verheugd dat zo veel donateurs het MEC blijven ondersteunen. Het aantal donateurs is het afgelopen jaar iets gestegen en ook doneren onze donateurs steeds meer! Uiteraard beseffen we wel dat de gemiddelde leeftijd van onze donateurs vrij hoog ligt, dus nieuwe, jongere donateurs zijn welkom. Uiteraard kunt u ons daarbij helpen door de Nieuwsbrief onder aandacht te brengen van zoveel mogelijk lezers. Ook onze website is natuurlijk een fraai visi-

tekaartje, waar u potentiële donateurs op kan wijzen. Ondertussen gaan wij onverminderd door met het organiseren van zo veel mogelijk schaakactiviteiten en het onderhouden van het erfgoed van Max Euwe.

Mocht u in 2010 nog geen donatie hebben overgemaakt, dan treft u bij deze Nieuwsbrief een acceptgiro aan.

WEBSITE

Op onze website (www.maxeuwe.nl) kunt u het laatste nieuws omtrent het MEC lezen, maar ook hebben wij een uitgebreid archief over Euwe, het MEC en schaken in het algemeen. Karel van Delft zal ook de komende maanden regelmatig een artikel voor onze site schrijven en natuurlijk plaatsen wij verslagen en foto's

van onze activiteiten. Tenslotte kunnen wij onze links van harte aanbevelen!

Voor de Schaakkaravaan is er een aparte site (www.schaakkaravaan.nl), waarop alle informatie over dit project is te vinden, alsmede de columns van ambassadeur Hans Böhm.

OPENINGSTIJDEN

Tijdens de kerstperiode zijn we op onze gebruikelijke tijden open: dinsdag tot en met vrijdag van 12-16 uur. Het MEC is ook alle eerste zaterdagen van de maand van 12-16 uur geopend,

maar op zaterdag 1 januari 2011 zijn we gesloten. Voor één keer bent u op de tweede zaterdag van de maand (**zaterdag 8 januari**) welkom.

VRIJWILLIGERS

We zijn blij dat we weer twee nieuwe vrijwilligers hebben mogen begroeten. **Ger Hageman** uit Utrecht gaat zich over de donateuradministratie ontfermen, terwijl **Liesbeth van den Berg** op de eerste zaterdag van de maand gastvrouw van het MEC zal zijn. Beiden hartelijk welkom!

Mocht u ook iets voor het MEC willen betekenen of iemand kennen die dat mogelijk zou willen: neem contact op met Eddy Sibbing.

BEZOEKERS VAN HET MEC

Tijdens de Max Euwe Matches hebben veel bezoekers het MEC bezocht, maar de hoofdrolspelers waren natuurlijk de spelers. Het jeugdteam en Nigel Short heeft u in deze Nieuwsbrief al kunnen bewonderen. Hieronder de andere vier hoofdrolspelers.

Lubomir Ftacnik

Yasser Seirawan

Sebastian Siebrecht

Dennis de Vreugt

MEC - KALENDER

De komende maanden staan de volgende activiteiten op het programma:

Zaterdag De halfjaarlijkse **boekenbeurs** van 11.00-14.00 uur.
6 november

Woensdag **Training** van grootmeester **Erwin L'Ami**.
10 november

Zaterdag **Lang leve de koningin** in City-bioscoop
11 december

Zaterdag **Jeugdactiviteit** in tent Max Euweplein
11 december

Woensdag **Presentaties** over Euwe in tent Max Euweplein
15 december

Woensdag **Simultaan Jan Timman** in tent Max Euweplein
15 december

Zaterdag **Euwelezing** door wereldkampioen **Anand**
18 december

Zaterdag **Simultaans** door **Anand, Giri** en **Smeets**
18 december

Zaterdag **Rapidmatch** tussen **Giri** en **Smeets**
18 december

Zaterdag **MEC geopend** (i.p.v. 1e zaterdag van de maand)
8 januari 2011

Kijk op www.maxeuwe.nl voor meer informatie over deze activiteiten.

**rekening 5401670 t.n.v. Stichting
Max Euwe Centrum te Amsterdam**